

[Indenrigsministeren]

pler frem på, at man har omprioriteret i en kommune, og siger så: det er det, regeringen har tilsigtet. Regeringen har jo ikke peget på, hvilke områder den enkelte kommune eller amtskommune skulle omprioritere.

Til hr. Henning Rasmussen: jeg er fuldstændig klar over, at socialdemokratiets forslag sigter på uændret aktivitet i 1986 i forhold til 1985, men det, som hr. Henning Rasmussen overser, er, at 1985 var et år, hvor de henstillinger, som var givet, blev overskredet – og blev overskredet væsentligt. Der er vel ingen i dag, der kan sige eksakt hvor meget – på grund af de budgetomlægninger, som har fundet sted, og hvor poster fra 1986 er flyttet tilbage til 1985 – men de tal, der foreligger for 1985, viser, at 1985 efter regeringens opfattelse har haft et niveau med hensyn til aktivitet, som ikke er acceptabelt, og derfor hænger argumentationen jo alligevel sammen.

(Kort bemærkning).

Stavad (S):

Jeg er lidt ked af over for en i øvrigt venlig indenrigsminister at skulle bruge så stærke ord, men jeg synes, at det er topmålet af hykleri, når man siger, at det ikke er tilsigtet.

Det, vi kan konstatere, er, at det, jeg har ridset op her fra talerstolen, er virkningen af regeringens indgreb fra december 1985, og hvis det var sådan, at det ikke var tilsigtet at få de virkninger, så havde regeringen med socialdemokratiets forslag muligheden for at ændre på virkningerne. Det ønsker regeringen ikke. Altså må det være tilsigtet; ellers havde regeringen udvist en mere imødekomende holdning i forhold til socialdemokratiets forslag.

(Kort bemærkning).

Henning Rasmussen (S):

Indenrigsministeren siger i forsvaret for sin holdning, at 1985 var et år, hvor der var en forøgelse, og så vil jeg godt spørge: i forhold til hvad? Er det så igen i forhold til et unormalt lavt udgiftsår? Det er det nemlig, og derfor er den argumentation lige så uholdbar som den øvrige argumentation.

1983 var det år, hvor man piskede kommunerne til at skære deres udgifter ned, 1984 var det år, hvor det lod sig gøre én gang til

ved fornyede udskydelser. Det er de to år, man bruger som sit udgangspunkt, og derfor er der tale om, at man vil have en direkte nedskæring inden for det kommunale område, når man vælger årene 1983 og 1984 som sit udgangspunkt.

Jeg synes heller ikke, ministeren er logisk, ud fra det synspunkt, at ministeren, så vidt jeg har forstået det i pressen i de seneste dage, har sagt, at det jo godt kan være, vi i fremtiden skal se lidt på, om vi ikke skal bruge et andet udgangspunkt end 1983 og 1984. Så holder argumentationen simpelt hen ikke, hr. minister, for så er der i de udtalelser givet en indrømmelse af, at det, regeringen har forlangt og har fået gennemført ved et flertal i folketinget, er for hårdt.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Ændringsforslag nr. 1–10, § 1, således ændret, ændringsforslag nr. 11, § 2, således ændret, og § 3

vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling

vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Povl Brøndsted):

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 66:

Forslag til folketingsbeslutning om medejendomsret og medbestemmelse. (Indførelse af overskudsdeling).

Af Svend Auken (S) m.fl.

(Fremsat 14/1 86).

Sammen med denne sag foretoges den under punkt 4 på dagsordenen opførte sag, nemlig:

4) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 110:

Forslag til folketingsbeslutning om obligatorisk overskudsdeling, medeje og medbestemmelse.

Af Estrup (RV) m.fl.
(Fremsat 12/2 86).

Forslagene sattes til forhandling.

Forhandling

Arbejdsministeren (Henning Dyremose):

Siden 1973 har folketinget med mellemrum behandlet forskellige forslag om obligatorisk overskudsdeling. Vi ser nu for tredje gang et forsøg på at søsætte et af de hidtil havarede socialdemokratiske flagskibe, den obligatoriske overskudsdeling, eller som den kaldes her: Forslag om medejendomsret og medbestemmelse. (Indførelse af overskudsdeling).

Det er ikke ubekendt for socialdemokratiet, at regeringen ikke er tilhænger af at indføre overskudsdeling ved tvang. Vi er tilhængere af spredning af ejendomsretten og en demokratisering af arbejdspladserne, men vi er modstandere af at gennemføre disse tiltag ved tvang, sådan som dette forslag lægger op til.

Det foreliggende socialdemokratiske forslag bruger ganske vist ikke udtryk som »obligatorisk« eller »tvangsmæssigt«. Sigtet i forslaget er imidlertid ganske klart. Alle virksomheder i Danmark, fra den største til den mindste, skal af lovgivningsmagten tvinges til at aflevere en uvis andel af det regnskabsmæssige overskud til en virksomhedsfond.

Hvis virksomheden og de ansatte ikke kan blive enige om det, skal andelen afleveres til en af de amtsfonde, der skal oprettes landet over med lønmodtagerflertal i amtsfondenes bestyrelser. Oven på amtsfondene placerer man så et lønmodtagerstyret landsråd, og endelig skal der oprettes et overskudsdelingsnævn, der skal afgøre tvivlsspørgsmål om fastsættelse af overskudsandele.

Regeringen vil karakterisere det foreliggende socialdemokratiske forslag som en bureaukratisering af erhvervslivet.

Fondsannelserne, som vi også ved de tidligere fremsatte ØD-forslag har vendt os imod, bliver ikke mere acceptable, fordi der nu foreslås 14 fonde i stedet for én central

fond. Fondene, hvad enten det drejer sig om de foreslåede virksomhedsfonde eller amtsfondene, vil blive bureaukratiske overbygninger. Det er regeringens opfattelse, at disse fonde vil blive en hæmsko for erhvervslivet og for virksomhedernes vækst. Forestiller socialdemokratiet sig virkelig, at små selvstændige virksomheder eller for den sags skyld store koncerner kan drives bedre og mere effektivt ved disse fondes hjælp? Regeringen tror det i hvert fald ikke.

Socialdemokratiet begrundet i bemærkningerne sit beslutningsforslag med, at indtjeningen i erhvervslivet er steget markant siden 1980, og at det nu må være på tide, at lønmodtagerne får del i erhvervslivets overskud. Man påpeger i en opstillet tabel, at industriens overskud i perioden 1980-84 er steget med 240 pct., medens investeringerne kun er steget med 44 pct. Nu er tal som bekendt taknemlige, og de kan fortolkes på vidt forskellige måder.

Da denne regering tiltrådte, var udviklingen i investeringerne helt utilfredsstillende. Siden er det på grund af regeringens økonomiske politik lykkedes at vende denne udvikling. I dag oplever vi, at investeringerne ligger på et så højt niveau, at man skal helt tilbage til slutningen af 1950'erne og begyndelsen af 1960'erne for at finde noget tilsvarende. Det er da også helt nødvendigt, hvis Danmarks økonomiske problemer skal løses.

Med hensyn til overskuddene i den private sektor skal det for det første bemærkes, at når de procentvis er steget så meget de seneste år, skyldes det, at de lå usædvanlig lavt i 1980. Dernæst er der ikke noget odiøst i, at virksomhederne har overskud; det er ganske enkelt nødvendigt, for at virksomhederne kan konsolidere sig og dermed opnå den nødvendige styrke til at ekspandere, til at skabe ny beskæftigelse.

Det er i øvrigt bemærkelsesværdigt, at hvis man ser bag de socialdemokratiske tal, viser det sig, at selv om overskuddene i industrien er mere end fordoblet fra 1981 til 1984, så er der blevet udloddet mindre til ejerne i 1984 end i 1981. Overskuddene er rent faktisk blevet i virksomhederne, og dermed skaber de muligheder for en yderligere økonomisk vækst i de kommende år.

Regeringen er som nævnt modstander af socialdemokratiets tvangsforslag om fondseje af erhvervslivet. Regeringen går derimod ind

[Arbejdsministeren]

for en frivillig overskudsdeling. Det har vist sig, at mange virksomheder er begyndt at interessere sig for at dele overskuddet med de ansatte netop i disse år, hvor overskuddet i virksomhederne er stigende.

Det er regeringens opfattelse, at erhvervslivet, herunder også lønmodtagerne, som er ansat i erhvervslivet, skal opmuntres til at gøre en ekstra indsats til gavn for beskæftigelsen og valutaindtjeningen og dermed for hele samfundet.

Jeg er godt klar over, at hvis det går, som regeringen ønsker, og frivillige overskudsdelingsordninger bliver et almindeligt fænomen i det private erhvervsliv, vil de offentligt ansatte spørge, om de skal være sorteper. Svaret herpå kunne være det traditionelle: at love en eller anden form for reguleringsmekanisme, som socialdemokratiet da også gør på helt traditionel vis og med den traditionelle regning udsendt til skatteyderne.

Jeg vil imidlertid godt foreslå noget ultradimensionelt, nemlig at det offentlige arbejdsmarked begynder at vurdere udviklingen i sine løn- og arbejdsvilkår på egne præmisser og ikke kun som en afspjeling af vilkårene på det private arbejdsmarked. Det nylig nedsatte udvalg om lønformer for offentligt ansatte er måske starten herpå. Det ville være spændende, hvis man når frem til helt andre lønsystemer i staten og kommunerne, hvad enten det bliver i form af direkte produktivtetsfremmende lønsystemer, eller det bliver på en sådan måde, at en rationaliseringsgevinst ud over den gennemsnitlige kommer de ansatte til gode, noget, man i øvrigt i dag kender fra konkrete rationaliseringsprojekter.

Heller ikke på dette område lever det socialdemokratiske forslag op til kravene om at være virkelighedsnært og tilpasset forholdene i de enkelte sektorer og virksomhederne. Regeringen må derfor i det hele taget afvise det socialdemokratiske forslag som værende aldeles uegnet i et moderne samfund.

Når jeg derefter vender mig til det radikale venstres forslag, har regeringen med interesse noteret sig, at de radikale lægger op til en fordomsfri debat, ligesom vi har bemærket, at forslaget, hvis der skaffes flertal for det, først skal føres ud i livet i folketingsåret 1987-88. Det vil sige efter, at overenskomsterne på arbejdsmarkedet for 1987 og frem forhåbentlig vil være godt i hus.

Det radikale forslag gør kort proces med fondsproblematikken. Det radikale venstre ønsker hverken centrale eller decentrale fonde. Dette element i forslaget har naturligvis regeringens sympati.

Modstykket er imidlertid obligatorisk konvertering af overskuddene til ejerkapital i den pågældende virksomhed. Af juridiske og tekniske grunde tror vi ikke på denne løsning. I aktie- og anpartsselskaber er der næsten uoverstigelige vanskeligheder med kursfastsættelsen. I andre virksomhedsformer er det ikke muligt at pege på, hvordan overskudsandele skulle kunne konverteres til ejerkapital. I andelsselskaber kan man lige så lidt som i den offentlige sektor tale om et overskud i sædvanlig forstand.

Regeringen har bemærket den fortsatte radikale interesse for en langsigtet indkomspolitik, og heri er vi enige. Det er imidlertid regeringens opfattelse, at arbejdsmarkedets parter helst selv skal forhandle sig frem til en rimelig lønudvikling.

Vi i regeringen er også tilhængere af en demokratisering af arbejdspladserne. Regeringen er blot af den opfattelse, at demokratisering af arbejdspladserne skal forhandles af de mennesker, der har skoene på, og det er parterne på arbejdsmarkedet. Hvis parterne kan blive enige om ændrede samarbejdsregler og medbestemmelse i virksomhederne, er det ikke folketingets opgave at blande sig i disse aftaler.

Lige nu sker der meget rundt om i virksomhederne, og regeringen tror på, at spørgsmålet om øget medarbejderindflydelse på arbejdspladserne kan være en af de ting, parterne kan gøre til et forhandlingstema i deres indbyrdes aftaler. Jeg kan her drage en parallel til de allerede eksisterende samarbejdsaftaler og teknologiaftaler, der er indgået på arbejdsmarkedet. Det har parterne fundet ud af at forhandle selv – uden folketingets indblanding.

Regeringen mest afgørende indvending imod det radikale beslutningsforslag om overskudsdeling er imidlertid, at overskudsdelingen skal være obligatorisk. Regeringen kan – som jeg også sagde ved gennemgangen af det socialdemokratiske forslag – ikke være med til forslag, hvorefter det er obligatorisk, at virksomhedernes overskud konverteres til ejendomsret for de ansatte, heller ikke på betingelse af, at overskuddene bindes i virk-

[Arbejdsministeren]

somhederne til gavn for investeringspolitikken.

Denne regering vil ikke være med til det indgreb over for virksomhederne, som også dette forslag lægger op til. Vi er gået imod siden 1973 ved hver eneste behandling her i folketinget, og vi vil gøre det igen.

Et af de nye elementer i det radikale forslag er inddragelsen af de offentligt ansatte, hvis produktivetsforbedringer skal bindes i investeringer i erhvervslivet. Jeg tror, at det ville kræve en meget pædagogisk indsats, før man får gjort de offentligt ansatte interesse-rede i en sådan idé. Det har intet at gøre med, at de ansatte skal gøres engagerede i deres egen virksomhed, og muligheden for at investere i aktier findes allerede i dag.

Regeringen ser sådan på det, at det, der egentlig er tale om, er, at staten med de offentligt ansatte som fortrap investerer statsmidler, dvs. skattemidler, i erhvervslivet over en længere periode. At medinddrage de offentligt ansatte på denne måde er efter regeringens opfattelse et kunstgreb, som ingen – ej heller de offentligt ansatte – vil være interesseret i.

Man må også nok sige, at der er tale om en selvskabt plage. Hvis man ved tvang vil gennemføre noget over for den ene del af befolkningen, som påstås at være et stort gode, kan jeg godt forstå, at de radikale føler sig som skyldnere over for den anden del. Hvorfor ikke i stedet acceptere, at frivillige aftaler mellem arbejdsmarkedets parter – de offentlige såvel som de private – på dette som på alle andre områder altid vil være de tvangsmæssige, uniformerede løsninger overlegne, fordi de svarer til folks ønsker, og disse ønsker er forskellige. Det betyder ikke, at man ikke kan opmuntre og tilskynde til en bestemt adfærd, men det er noget helt andet end tvang, og tvang er der jo tale om, uanset hvor længe denne tvang eventuelt skal udskydes.

Det radikale forslag indeholder en omtale af behovet for et konsekvent og kontrolleret udviklingsarbejde, hvis formål er at styrke de ansattes dispositionsmuligheder og indflydelse på egen arbejdssituation.

Videre omtales behovet for mere tidssvarende ledelsesformer og vigtigheden af en styrkelse af de ansattes kreativitet, ansvarlighed og selvstændighed.

Regeringen kan tilslutte sig disse overordnede mål. Sigtet med regeringens moderniseringsprogram er bl.a. at modernisere ledelsesformer og sikre en decentralisering af opgaveløsningen, der kan bidrage til at udvikle de enkelte ansattes selvstændighed, engagement og kreativitet. Dette kræver information og accept fra ledelsens side af et større råderum for den enkelte ansatte i udførelsen af arbejdsopgaverne.

Med udgangspunkt i det høje kvalifikationsniveau, der er hos det offentlige personale, samt de øgede krav fra befolkning og erhvervsliv om en hurtig og effektiv løsning af de offentlige opgaver må vi også arbejde for at give den enkelte ansatte i den offentlige sektor de bedste muligheder for at varetage sit arbejde. Her kommer både den enkeltes efteruddannelse, kompetence og muligheder for at komme med initiativer ind i billedet.

Det er også nødvendigt at se på, om de traditionelle hierarkiske organisationsformer fortsat er hensigtsmæssige. Væsentlige midler er her personale- og lederudvikling samt forsøg og andet administrativt udviklingsarbejde.

Den i februar i år fremlagte redegørelse for moderniseringen af den statslige administration viser, at der er igangsat en lang række konkrete initiativer. Det er regeringens opfattelse, at denne udvikling kan foregå inden for rammerne af de eksisterende regler for det formaliserede samarbejde på de offentlige arbejdspladser.

De radikale finder imidlertid, at reglerne for samarbejdsudvalgene må revideres. Der er således i beslutningsforslaget indbygget et brud med princippet om arbejdsgivernes ret til at lede og fordele arbejdet, og her må regeringen klart sige fra.

Det er regeringens vurdering, at der i de gældende regler er vide rammer og store muligheder for et aktivt og positivt samarbejde mellem ledelse og ansatte omkring de kommende ændringsopgaver, hvori et af kernepunkterne er den enkelte ansattes placering og udviklingsmulighed.

Endelig lægger regeringen vægt på en fortsættelse af den igangværende dialog med de offentligt ansattes organisationer om moderniseringsarbejdet i den offentlige sektor. På dette område har vi i vid udstrækning de samme hensigter som det radikale venstre.

[Arbejdsministeren]

Lad mig sammenfattende på regeringens vegne sige, at vi er modstandere af tvangsmæssig indførelse af overskudsdeling og tilhængere af, at overskudsdeling indføres frivilligt af virksomhederne og medarbejderne selv.

Regeringen har nøje fulgt udviklingen i de frivillige overskudsdelingsordninger. Der er nedsat et embedsmandsudvalg, der her i foråret vil afgive en rapport, der beskriver den frivillige overskudsdeling. På grundlag af denne rapport vil regeringen gerne fortsætte dialogen med det radikale venstre med henblik på at vurdere, om folketinget på et senere tidspunkt skal hjælpe lønmodtagerne og erhvervslivet med lovændringer, der yderligere kan motivere til gennemførelse af frivillig overskudsdeling, herunder gerne i former, der stimulerer den private opsparing. Regeringen siger nej til obligatorisk overskudsdeling, og vi må derfor på trods af de gode hensigter i det radikale forslag afvise det.

Kaj Poulsen (S):

Vi var nogle stykker, der spændt havde ventet på at høre, hvad den nye og moderne arbejdsminister nu ville sige om udviklingen af demokratiet i det danske samfund. Jeg må vel nok sige, at det var skuffende. Det var som at høre en højrepolitiker i det forrige århundrede tale imod det politiske demokratis udvikling, hvor man ikke kunne lade sådan nogle som arbejdere og tyende – og kvinder da overhovedet ikke – have medbestemmelse om deres egen situation. Jeg synes, ministeren har vist, at hans tankegang og åndelige baggrund er forbenet og traditionsbundet i forrige århundrede, hvad angår udviklingen af et samfund.

Når ministeren taler om frivillige overskudsdelingsordninger, kan jeg fortælle ministeren, at vi jo har set de første virksomhedsmedarbejdere sige nej tak. De har fundet ud af, hvad det er.

De lønmodtagere, der har købt aktier for at se, om nu det, de konservative siger, skulle være lykken og give medindflydelse, har fundet ud af på generalforsamlinger i ØK og A.P. Møller og forskellige banker, hvad det betyder at have indflydelse. Det er baggrunden for, at udviklingen vil løbe fra ministeren, for lønarbejderne vil opdage, at dette

ikke er vejen frem, men at det er en død sild, som ministeren her forsøger at sælge.

Baggrunden for, at vi har fremsat dette forslag, er først og fremmest, at vi ønsker en demokratisk udvikling, hvor selvforvaltning sættes i højsædet. Den enkeltes mulighed for større indflydelse på egen situation skal udvikles også i de timer, hvor man lever under arbejdsmarkedets hovedaftales bestemmelser.

Baggrunden for en sådan beslutning er også at give medarbejdere i alle virksomheder uanset virksomhedernes størrelse glæden ved at tage et medansvar både for éns egen situation og for virksomhedens situation nu og i fremtiden. Dette nås kun ved at gennemføre et lovgrundlag, der sætter muligheden for en virkelig selvforvaltning for lønmodtagerne i de enkelte virksomheder meget højt.

Det er socialdemokratiets opfattelse, at den danske erhvervsstruktur med overvægt af små og mellemstore virksomheder gør det nødvendigt med en ordening, der omfatter alle virksomheder uanset deres ejerform og deres størrelse. Vi må naturligvis finde metoder til at få alle virksomhedsordninger ind.

Jeg synes, der i de to forslag, vi behandler, er en utrolig mængde sammenfald, som jeg opfatter det, hvor der vil være mulighed for at gennemføre nogle ting i fællesskab.

Det radikale venstre siger i bemærkningerne til sit forslag om de offentligt ansatte: »Offentlige virksomheders produktion er en forudsætning for, at det private erhvervsliv kan fungere. Produktiviteten i den offentlige sektor stiger, ligesom den gør det i private virksomheder. Men produktiviteten er vanskeligere at måle, fordi offentlig produktion ikke har en markedspris.«

Socialdemokratiet er fuldstændig enig i den opfattelse.

Hvad var det danske samfund, uden at de offentligt ansatte skolelærere havde givet vores børn en baggrund for at kunne gå ud i erhvervslivet og deltage i produktionen? Hvad var vores erhvervsliv uden de offentligt ansatte på tekniske skoler og på specialarbejderskoler, hvis ikke disse skoler havde givet baggrund for, at erhvervslivet kunne fungere? Hvad var vores erhvervsliv, hvis ikke man havde systemer både inden for det sociale og det uddannelsesmæssige område, og hvis ikke de offentligt ansatte inden for disse områder havde medvirket til at indrette sam-

[Kaj Poulsen]

fundet, således at erhvervslivet kunne fungere bedst muligt?

Derfor kan vi sige, at vi naturligvis er enige i det, de radikale skriver i deres forslag. Jeg tror også, det vil gå op for ministeren, desværre nok alt for sent, at vi nødvendigvis på en eller anden måde må have de offentligt ansatte med i en ordning.

Det radikale venstre har foreslået, at det skal ske igennem en fondsdannelse. Det er intet problem for socialdemokratiet, enten vi skal kalde det for investeringsforeninger, eller vi skal kalde det for amtslige fonde. Så jeg kan se, at vi i hvert fald på det punkt er kommet hinanden i møde, siden vi sidst diskuterede disse problemer. Jeg tror, der er baggrund for, at vi kan komme utrolig tæt på hinanden.

Afgørende for denne reforms gennemførelse er fremtidens udfordringer til dansk erhvervsliv. Vi står et langt skridt inde i informationsamfundet. Vi har forladt industri-samfundets virkninger. Det er baggrunden for, at vi må konstatere, at der i fremtiden skal foretages kolossale investeringer i dansk erhvervsliv, hvis dansk erhvervsliv nogenlunde skal kunne opretholde de værdier, det har i dag, men helst flere værdier.

Disse investeringer skal fremskaffes ved overskudsdelinger, og baggrunden for en videreudvikling af samfundet er, at der bliver mere opsparing i samfundet. Dette er en af måderne at gøre det på.

Jeg synes, at der om de to forslag kan siges sammenfattende, at de på en række områder ligger meget tæt på hinanden, således at det må være muligt at finde løsninger, så vi kan få gennemført en overskudsdeling i Danmark.

Udviklingen af demokratiet til en stor grad af selvforvaltning er tilsyneladende begge partiers opfattelse med hensyn til, hvad der skal ske. Indflydelse for den enkelte i den enkelte virksomhed er hovedformålet. Ansvaret for den enkelte i fællesskab med arbejdskammerater og medarbejdere i de enkelte virksomheder er fælles for begge forslag, og der er enighed om, at vi på en eller anden måde skal have de offentligt ansatte med.

Jeg synes, at disse to forslag er et godt udgangspunkt for det arbejde, vi nu skal i gang med for at få udformet et forslag, så vi kan få påbegyndt reformen om overskudsdeling.

Det må i hvert fald ikke blive den negative, konservative, forbenede holdning, som ministeren gav udtryk for, der skal videreudvikle det danske samfund. Der skal progressive kræfter til.

Bo Kristensen (KF):

Jeg vil gerne indledningsvis have lov til at sige tak til arbejdsministeren for hans gennemgang af de to beslutningsforslag. Det gav mig en helt klar fornemmelse af, at arbejdsministeren har begge ben godt placeret på dansk grund. Det er en væsentlig forudsætning for, at disse ting får det rette perspektiv og et perspektiv, som meget langt ud i fremtiden kan forme de strukturer og de tanker, som vi her i folketinget skal give grundlag for, og som skal udmøntes i privat aktivitet og i en virksomhedsstruktur, som giver medindflydelse på ens egen arbejdsdag, arbejdsrytme og arbejdsforhold og viser, hvorledes en virksomhed skal gebærde sig i forhold til det omgivende samfund.

Det er der grund til at sige tak for. Samtidig vil jeg på det konservative folkepartis vegne af mange grunde afvise det socialdemokratiske beslutningsforslag. Det kan måske komme som en overraskelse for den socialdemokratiske ordfører.

Socialdemokraterne har gennem flere år bevæget sig fra forslag til lov om økonomisk demokrati til lovforslag om lønmodtagernes medejendomsret og nu endelig til et beslutningsforslag om medejendomsret og medbestemmelse via indførelse af overskudsdeling.

Dette sidste forslag indeholder en bureaukratisk, centralistisk opbygning med virksomhedsfonde. Hvis de ansatte og virksomhedens ejere kan blive enige om vilkårene herfor, er der en mulighed. I modsat fald etableres en amtsfond, ledet af et lokalt repræsentantskab, men styret af et såkaldt landsråd med et flertal af repræsentanter for lønmodtagerorganisationerne.

Det var det, som ordføreren her kaldte for medarbejdernes selvforvaltning, det vil sige, at man placerer sig via sit organisatoriske tilhørsforhold på arbejdsmarkedet i den virksomhed, hvor man er ansat, for ellers ville der ikke være tale om en amtsfond og et landsråd, hvor hovedparten af repræsentanter kommer fra organisationer. Det er den glæde og det medansvar på arbejdsmarkedet,

[Bo Kristensen]

som socialdemokratiet taler om. Man skal have en amtsfond, som man skal frekventere, hvis man ikke er enig, og et landsråd, som på samme måde skal medvirke til at skabe en større glæde og et større medansvar på den enkelte arbejdsplads.

På den baggrund siger det konservative folkeparti: ikke mere bureaukrati i nytænkningen, som i den grad vil forvanske og fjerne den enkelte medarbejders mulighed for at være med i beslutningsprocessen i virksomheden.

Vi må vel erkende, til trods for at vi igen 1970'erne har haft tre forskellige forslag, at socialdemokratiet aldrig har opnået at få den folkelige opbakning, som det har kæmpet for. Det er selvfølgelig kedeligt for socialdemokratiet. Det er måske også derfor, vi er endt med et beslutningsforslag, for det ville jo være rart, om der var andre balloner, der var bedre end ens egne at arbejde videre ud fra.

Uanset ordlyd og indpakning foreslår det store oppositionsparti derfor, at lønmodtagerorganisationerne skal sidde på begge sider af bordet, og det vinder ikke flertal, endog ikke hos LOs medlemmer. De ved nemlig bedre. Det er noget, de kommer til at betale, og ikke noget, som giver dem den større arbejdsglæde.

Det radikale venstres forslag, som forslagsstillerne gennem tre hovedemner giver tungtvejende grunde til at gennemføre her i folketinget, skal bidrage til gennemførelse af økonomisk demokrati. Folketinget bør fastlægge principperne for lovgivningen om medeje og medbestemmelse gennem obligatorisk overskudsdeling, siger det radikale forslag, men samtidig finder man, det er vigtigt, at man fortsat arbejder på at skabe nye samarbejdsformer mellem ledelse og ansatte på den enkelte virksomhed. Det er vi i det konservative folkeparti enige med det radikale venstre i, men dette mål nås ikke bedre eller nemmere gennem en obligatorisk ordning fremfor en frivillig overskudsdeling. Det er tvært imod.

Den obligatoriske ordning vil ifølge sagens natur indeholde tvang, og for mange medarbejdere er tvang uacceptabel. Mange mennesker ønsker ganske enkelt at bevare friheden til selv at bestemme, om de skal medvirke til virksomhedens kapitaldannelse. I øvrigt kan trivsel og demokrati på en arbejdsplads ikke

tilvejebringes ved hjælp af overskudsdeling. Det er helt andre kvaliteter, som er afgørende for miljøet og arbejdsituationen.

For det andet siger det radikale venstre, at det er af afgørende betydning, at det meget lave opsparingsniveau øges væsentligt i de kommende år. Det synspunkt kan vi i det konservative folkeparti også tilslutte os. Men stiger opsparingen gennem indførelse af obligatorisk overskudsdeling? Det er der ikke ført noget som helst bevis for. Arbejdspladsernes overskud er afhængigt af mange forhold, men det bliver ikke automatisk større, fordi man indfører overskudsdeling. Det synes jeg netop vi har set i de senere år, at det stigende overskud, der er blevet i virksomhederne, direkte er blevet pløjet ned i virksomheden igen, for at man kan være sikker på, at man skaber nye arbejdspladser og ikke bare sender det ud som større udbyttedeling blandt dem, der ejer virksomheden.

Det kunne måske være fristende at sige: gid vi dog havde forslagene fra 1979, 1980 og 1981, hvor udbyttet var så lavt, for så kunne det måske være, at LO allerede i 1979 havde opfordret den daværende regering til at stoppe, fordi der netop ikke dengang var plads til de store investeringer i virksomheden. Det var netop på det tidspunkt, hvor det faldt og det faldt, og hvor vi stod med en udhuling af de virksomheder, som er den eneste kim til at skabe økonomisk vækst i det danske samfund.

Vore dages medarbejdere har som regel en god uddannelse og en naturlig arbejdsglæde, og de forstår, hvordan tingene hænger sammen. Medarbejderne står ikke i kø for at modtage tanker om en obligatorisk overskudsdeling, og de ved, at et sådant system kan afstedkomme spændinger og vanskeligheder.

Vi vil under udvalgsarbejdet interessere os for forbindelsen mellem øget opsparing og indførelse af obligatorisk overskudsdeling.

Nu kan man diskutere, hvor længe man kan fastholde en stram indkomspolitik, som det radikale venstre nævner i bemærkningerne. Arbejdsministeren har også nævnt, at det ikke er over for den situation, vi siger nej; indkomspolitikken i den kommende overenskomst skal arbejdsmarkedets parter selv klare.

Men det afgørende er, om vi sørger for, at virksomhederne har adgang til ved større

[Bo Kristensen]

investeringer at skabe flere arbejdspladser, og derfor er det af væsentlig betydning, at man på arbejdsmarkedet formår at sætte tingen sådan sammen, at man medvirker til, at vi får en lav inflation i de kommende år.

De radikale siger, at forslaget er et åbent oplæg til forhandling, og jeg forventer derfor også, at vi under udvalgsarbejdet kan se nærmere på den udvikling, som har fundet sted med hensyn til lønmodtagernes medeje og medbestemmelse. Regeringen har bestemt ikke ligget på den lade side i det centrale spørgsmål, og jeg er meget tilfreds med ministerens bemærkninger om, at et embedsmandsudvalg skal se nærmere på det.

De kollektive opsparinger af lønmodtagerkapital foregår i dag gennem adskillige institutioner. Vi har ATP, LD, pensionskasser og livsforsikringsselskaber, ligesom der finder individuelle lønmodtageropsparinger sted gennem kapitalpensioner i banker og sparekasser. De opsparede kapitaler anvendes bl.a. til køb af aktier, ikke mindst på grund af fritagelsen for realrenteafgift og kursavancebeskatningen. Vi vil interessere os for omfanget af denne opsparing og medvirke til at fremme den yderligere.

Regeringen har fået gennemført ændringer i lov om forsikringsvirksomhed og dermed banet vejen for lønmodtagerkapital til kapitalformidlingsselskaber eller capital ventureselskaber, som de også kaldes. Fagbevægelsens investeringsselskab, A/S Dansk Erhvervsinvestering, er et eksempel på denne finansieringsform. Aktiviteten her kan vi formentlig også få nærmere belyst i udvalget.

Hertil kommer de ordninger, som kendes og anvendes i virksomheder i dag i form af udstedelse af medarbejderaktier og indførelse af frivillig overskudsdeling.

Vi konservative er tilhængere af, at disse ordninger forbedres og udvikles, og vi vil søge at finde tilslutning hertil under det kommende udvalgsarbejde, ligesom vi vil forsøge at få opklaret, hvor mange virksomheder der allerede anvender ordningerne.

(Kort bemærkning).

Kaj Poulsen (S):

Når man hører det konservative folkepartis ordfører, hr. Bo Kristensen, får man indtryk af, at han har hentet de fleste af sine argumenter i tidligere debatter om ØD og

OD. Det lader i hvert fald ikke til, at han har sat sig ind i, hvad der står i de forslag, der foreligger her.

Hvad er så argumentet for det? Hr. Bo Kristensen siger, at den enkelte lønmodtager igennem sine organisationsforhold skal have indflydelse i en fjern amtslig fond. Det er budskabet i pkt. 2 i beslutningsforslag nr. B 66. Der står dér, at der skal dannes virksomhedsfonde på den enkelte virksomhed, og at det er de ansatte på den enkelte virksomhed, der har ledelsen af disse fonde, men det laves om til, at det hele skal være en amtslig fond, og at det skal gå igennem organisationerne.

I en årrække har vi hørt alle de dér udsagn fra det konservative folkeparti om tvang osv. Ja men har hr. Bo Kristensen da ikke forstået, at alle hr. Bo Kristensens kammerater – alle vennerne – kan betragte socialdemokratiets forslag som en frivillig ordning? Jeg kan bare henvise til punkterne 2 og 3. Dér står der faktisk, at hvis man ikke kan lide lugten i bageriet, kan man sende penge til et andet bageri. Anderledes er det ikke. Jeg synes faktisk, det må være på tide, at vi kræver af det konservative folkeparti, at det prøver at læse forslagene.

I øvrigt skal jeg fortælle hr. Bo Kristensen, at han heller ikke har læst forhistorien godt nok. Der var et forslag fremme i 1979, men det blev desværre ikke gennemført.

(Kort bemærkning).

Bo Kristensen (KF):

Jeg er lidt ked af, at hr. Kaj Poulsen ikke hørte efter, hvad jeg sagde – jeg bemærkede nok, at han havde mere travlt med at tale med SFs ordfører – for så havde det været noget lettere at tage en diskussion om emnet her fra talerstolen.

Det er da rigtig, hvis man kun går ud fra pkt. 2 i socialdemokratiets beslutningsforslag, men der er også et pkt. 3, som hr. Kaj Poulsen glemte at referere til. Dér står, at de penge, medarbejderne ikke ønsker skal forblive i deres virksomhed, skal indbetales til en amtsfond, og at et flertal af repræsentanter for organisationerne skal kunne beslutte, hvordan disse penge skal anvendes. Dermed forflygtiges den arbejdsglæde og medansvarsglæde, som hr. Kaj Poulsen talte om, når penge og ansvar flyttes over i nogle centrale

[Bo Kristensen]

led og medindflydelse og medejendomsret fjernes.

Lad mig sige én gang for alle, at ordet obligatorisk ikke er noget, der lægger op til en diskussion om frihed og frihedsideal. Obligatorisk betyder nu engang, oversat efter ordbogen, tvangsmæssig, noget, som gælder alle i den pågældende virksomhed. Det kan ikke opfattes som andet end tvang.

(Kort bemærkning).

Kaj Poulsen (S):

Jeg skal love for, at vi kommer højt op nu. Ordføreren for det parti, som har besat arbejdsministerposten, taler nu om obligatorisk frivillighed og frihedsideal i forbindelse med arbejdsmarkedsproblemer. Det var ikke de tanker, vi hørte her i salen for et år siden om frihedsideal. Jeg hørte også godt, at hr. Bo Kristensen talte om, at arbejdsmarkedets parter nu selv skal klare deres problemer, mens ministeren sagde: så vidt muligt. Ja, frihedsidealene har plads i det konservative folkeparti, hvis det er for de rigtige mennesker. Jeg synes, vi skulle prøve at holde os en lille smule på jorden.

Hr. Bo Kristensen taler om de fjerne beslutninger i de fjerne amtsfonde. Ja, i et land som Danmark er det kolossale afstande, vi taler om i amtsfonde. Her får de virksomheder indflydelse, som ikke ønsker at have pengene placeret, hvor arbejdsgivere og arbejdstagere ikke kan blive enige om reglerne for pengenes placering. Men jeg har endnu ikke set én virksomhed, der ikke ønsker at få pengene placeret i deres virksomhed. Jeg husker endnu fra dengang, vi skulle have dyrtidsfonden op at stå, at man sagde uha da da, de penge lugtede, det var lønmodtagerpenge. I dag står man jo i kø for at få pengene. Man skal lade være med at tro, at erhvervslivet ikke har brug for den saltvandsindsprøjtning, et forslag som dette kan give, for det har erhvervslivet.

(Kort bemærkning).

Bo Kristensen (KF):

Ja, hr. Kaj Poulsen, jeg er faktisk nødt til at komme igen, for så kan vi gå til pkt. 4 i socialdemokratiets forslag, hvor der står:

»Til varetagelse af fællesopgaver« – og så sætter vi ordet bureaukrati i parentes – »for

virksomheds- og amtsfonde og den gensidige siking af lønmodtagernes medejendomsret oprettes et *landsråd* med repræsentanter for lønmodtagerorganisationerne...«

Det vil altså sige, at ikke engang amtsfonde har den endelige beslutningsret; det skal over et landsråd, som er den centrale del. Derfor må jeg sige, hr. Kaj Poulsen, at jeg beklager meget, men jeg har altså læst teksten i dette forslag.

(Kort bemærkning).

Kaj Poulsen (S):

Nu kunne man fristes til også at læse pkt. 5 og bemærkningerne op for hr. Bo Kristensen. Vi forstod i hvert fald, da han læste pkt. 4 igennem, at nu var det læst. Vi må bare konstatere, at det bestemt ikke er forstået. Hvis man går bemærkningerne og forslaget igennem, vil man se, at der ingen baggrund er for de udtalelser, hr. Bo Kristensen kom med.

Tørnæs (V):

Netop etableringen af OD-ordninger er efter vores opfattelse inde i en meget god udvikling. Rundt om på en lang række virksomheder er der allerede efter forhandling mellem virksomhedsledere og medarbejdere etableret OD-ordninger og vel at mærke OD-ordninger, der passer til den enkelte virksomheds struktur. Det er en udvikling, som vi finder særdeles gavnlig. Den kan være medvirkende til at øge interessen for såvel opsparing som investering. Det kan klart også være med til at få en helt nødvendig og tiltrængt spredning i ejendomsret og investeringer.

OD-ordninger etableret på den måde vil således givetvis være med til at knytte virksomhederne og deres medarbejdere tættere sammen. De vil være med til at øge forståelsen for erhvervslivets vilkår og måske også herigennem være med til yderligere produktionsfremgang og konkurrenceevneforbedring.

Men det er efter vores opfattelse overordentlig vigtigt – ja, man kan sige nødvendigt – at disse OD-ordninger aftales frivilligt og for den enkelte virksomhed. Dansk erhvervsliv er jo overordentlig nuanceret sammensat.

Det er således efter vores opfattelse ikke én OD-ordning, vi har behov for, men et sæt af regler, der gør det muligt at etablere en

[Tørnæs]

bred vifte af forskellige OD-ordninger efter de behov, der er på de forskellige virksomheder.

Vi må derfor tage klart afstand fra obligatorisk indførelse af OD-ordninger, altså fra, at man ved lov skulle vedtage én bestemt ordning, som skulle gælde for samtlige virksomheder. Vi frygter simpelt hen, at det vil komme til at virke durk imod den hensigt, der også er skitseret fra forslagsstillernes side, nemlig at det skulle virke fremmende for erhvervslivet, både virksomhederne og de ansatte.

Vi lægger overordentlig megen vægt på, at der i de OD-ordninger, der etableres, er et personligt ejendomsretsforhold for den enkelte medarbejder til OD-ordningerne. Det kan så siges i den sammenhæng at være mindre væsentligt, om OD-ordningerne omfatter kontante udbetalinger, eller om det er obligationer, der henstår i virksomheden som ansvarlig og risikovillig kapital. Det er afgørende vigtigt, at der er et personligt ejendomsretsforhold indbygget i ordningerne, den enkelte medarbejder skal direkte kunne føle et personligt medejersforhold.

Der er således her god overensstemmelse mellem vore tanker på det område og det, der kommer til udtryk i det radikale beslutningsforslag.

Derimod nævner det socialdemokratiske forslag jo allerede i sin formålsbestemmelse, at der skal være en fælles medejendomsret. Alene af den grund finder vi forslaget forkert. Samtidig forudses det, at der skal oprettes virksomhedsfonde med tilsvarende bestyrelser, og at der, hvor sådanne fonde ikke kan etableres på virksomhederne, i stedet laves amtsfonde, altså ordninger og konstruktioner, hvor fællesejet er et gennemgående træk. Det finder vi ikke alene bureaukratisk, det finder vi forkert, og det er forhold, som vi klart tager afstand fra. I det radikale forslag har man heller ikke denne fondsopbygning. Vi har endvidere noteret os, at man foreslår en fleksibel rammelov med en indbygget revisionsmulighed.

Der er således en klar forskel efter vores opfattelse på det, som man foreslår fra radikal side, og det, det socialdemokratiske beslutningsforslag går ud på. I det radikale beslutningsforslag pkt. 5 siges det klart, at den enkelte ansatte kan disponere over sin andel af medarbejderkapitalen ved pensionering

eller efter en længere bindingsperiode, og at den enkelte ansatte selv disponerer over afkastet af sin andel i medarbejderkapitalen.

Jævnfør det, der tidligere er fremført, er vi altså af den opfattelse, at tvungne ordninger, hvor der på basis af en bestemt lovgivning skulle gennemføres OD-ordninger, ikke er hensigtsmæssige. Men vi er parat til og vil langt hellere, i det omfang der måtte være behov for det, støtte og inspirere til indgåelse af aftaler og, når der måtte vise sig at være behov for det, gennemføre supplerende lovgivning.

Det er min opfattelse, at der er et stort flertal i folketinget, der går ind for, at OD-ordninger gennemføres. Det, som imidlertid skiller, er, på hvilken måde det skal ske, og hvilke midler der skal anvendes dertil. Vi er indstillet på at tage initiativer for at fremme dialogen på de enkelte virksomheder mellem medarbejdere og ledelser for at oprette og udbrede OD-ordninger, og vi kan således ikke støtte de foreliggende forslag, men er parat til at medvirke til at nedbryde de skranker, som hindrer og vanskeliggør gennemførelse af OD-ordninger.

(Kort bemærkning).

Svend Auken (S):

Jeg værdsætter naturligvis, at hr. Tørnæs havde en langt mere konstruktiv holdning end såvel den konservative ordfører som arbejdsministeren i denne diskussion. Det giver basis for forventninger om en meningsfyldt debat regeringspartierne imellem om dette spørgsmål, hvilket jeg i høj grad mener der er behov for.

Det, der kalder mig op, er to ting. Den ene er, at hr. Tørnæs hele tiden taler om en række frivilligt aftalte OD-ordninger i erhvervslivet. Jeg vil gerne spørge hr. Tørnæs, om han kan bekræfte, at der er meget få frivilligt aftalte OD-ordninger i Danmark – måske to – og at alle de andre såkaldt frivillige OD-ordninger ikke er aftalte ordninger, men af ledelsen ensidigt fastsatte ordninger, der ensidigt kan ophæves af ledelsen, og på hvis udførelse medarbejderne på den pågældende virksomhed ingen indflydelse har haft, hvad der også har ført til, som vor ordfører, hr. Kaj Poulsen, understregede det, at lønmodtagerne på en lang række virksomheder

[Svend Auken]

har sagt nej tak til dette ensidige tilbud fra ledelsens side.

Den anden bemærkning, jeg skal gøre, er i anledning af, at hr. Tørnæs er meget tilfreds med det radikale forslag. Det er jo i sig selv et enormt fremskridt i forhold til arbejdsmi-
nisterens tale, men jeg vil spørge hr. Tørnæs, om han er klar over, at det radikale forslag ikke alene er obligatorisk, på samme måde som det socialdemokratiske forslag er det, men også er obligatorisk for den enkelte virksomhed, medens der i det socialdemokratiske forslag er indbygget en frivillighed for den enkelte virksomhed med hensyn til, om man vil være med i ordningen eller man ikke vil være med i ordningen. I det radikale forslag er der altså tale om en tvangsmæssig afståelse af ejendomsret, hvorimod der ikke er en tilsvarende stram bestemmelse i det socialdemokratiske forslag.

(Kort bemærkning).

Tørnæs (V):

Jeg beklager, at hr. Svend Auken ikke har hørt, at der ganske tydeligt fra min side blev taget afstand fra det tvangsmæssige såvel i det socialdemokratiske som i det radikale forslag. Nej, det, jeg hæftede mig ved, var den i og for sig karakteristiske forskel, der er på det socialdemokratiske forslag og det radikale, idet man, så vidt jeg har forstået det, i det socialdemokratiske forslag arbejder ud fra et fællesejelement, fællesfonde, amtsfonde osv., mens man i det radikale forslag – sådan har jeg forstået det – mere hælder til vurderingen af et personligt ejendomsretsforhold til OD-ordningerne.

I øvrigt mener jeg, at spørgsmålene om, hvor mange virksomheder der har fået etableret OD-ordninger, hvordan de er blevet skabt, hvordan de er kommet frem, og hvem der har sagt nej til dem, netop er noget, vi kunne få oplyst under udvalgsarbejdet.

(Kort bemærkning).

Estrup (RV):

Det er hr. Svend Aukens ord om en tvangsmæssig afståelse af rettigheder, som bringer mig på talerstolen. Jeg tror ikke, det er det helt rigtige udtryk, og jeg tror heller ikke, hr. Svend Auken ville fastholde det ved nærmere overvejelse. Det, der er tale om, er,

at man skaber et overskud i virksomheden, altså en tilvækst, og spørgsmålet er herefter, hvor den tilvækst skal placeres, og hvem der har ejendomsretten til den. Der er altså ikke nogen ejendomsret på forhånd, og jeg synes, det er væsentligt at understrege, at der er tale om ejendomsretten til noget, der er nyskabt i fællesskab af virksomhedens ledelse, dens ansatte og dens kapital.

Men det er selvfølgelig rigtigt, som hr. Svend Auken siger, at vi på det punkt går et skridt videre end socialdemokraterne i og med, at vi siger til virksomheden, at vi lægger så megen vægt på medbestemmelse, at vi synes, det er så afgørende, at der skabes nye demokratiske beslutningsprocesser, at vi gerne vil binde kapitalen i virksomheden, i den pågældende arbejdsplads. Det er selvfølgelig en forskel, men jeg forstår i øvrigt, at det er en tanke, som også socialdemokratiet tidligere har overvejet.

(Kort bemærkning).

Svend Auken (S):

Jeg tror, hr. Estrup er opmærksom på, at jeg brugte ordet tvang i samme indskrænkede forstand, som hr. Tørnæs brugte det. Jeg mener naturligvis ikke på samme måde som hr. Estrup, at en ordning – hvad enten man tager det radikale forslag eller det socialdemokratiske forslag – der udvider friheden og udvider medbestemmelsen i det danske samfund, er udtryk for en forøget tvang – tværtimod. Derfor forekommer ordet tvang naturligvis heller ikke i det socialdemokratiske beslutningsforslag, endside ordet obligatorisk. Jeg sagde det kun, fordi jeg synes, at hr. Tørnæs i sin forståelige iver efter at markere sig lidt anderledes end den meget reaktionære tale, vi hørte fra arbejdsministeren, måske lovlig hurtigt faldt i armene på det radikale venstre, som på det helt afgørende punkt ligger de solidariske synspunkter nærmere.

Det fører mig over til spørgsmålet om fælleseje. Det, vi har lagt vægt på – og dér er en forskel mellem det radikale forslag og vores – er, at vi er tilhængere af fælleseje, mens de radikale er tilhængere af enkeltmandseje; men den afgørende lighed er, at der i begge forslag er forudsat en fælles forvaltning af midlerne, for ellers har det nemlig ingen mening at tale om en egentlig demokratisering. Og det er denne fælles forvaltning, der giver

[Svend Auken]

håb om, at man efterhånden kan finde frem til enighed om principperne herinde i folketinget, og hvor det selvfølgelig ville være glædeligt også at få hr. Tørnæs' parti med.

I øvrigt tror jeg, det må være almindeligt ukendskab fra hr. Tørnæs' side, der gør, at han ikke er klar over, at der ikke i nævneværdigt omfang findes frivilligt aftale OD-ordninger i det danske samfund. Arbejdsgiverforeningen og Industrirådet har netop frarådet deres medlemmer at aftale OD-ordninger med deres medarbejdere. Der er tale om ensidige tilbud fra ledelsens side, som den ensidigt kan ophæve igen.

Ole Henriksen (SF):

Føljetonen om ØD og OD fortsætter, og den har nu stået på i ca. 15 år, i hvert fald her i sidste omgang. Næsten alle partier har jo bidraget med hver sit kapitel, men SF har altså ikke noget kapitel med i denne debat. Vi opretholder vores hidtidige bidrag, og jeg tror, at vi efterhånden ved, hvor vi har hinanden i dette spørgsmål. Noget tyder dog på, at socialdemokratiet og det radikale venstre ikke rigtig kan blive færdige med de kapitler, de vil skrive på området, og det kan jo være interessant i sig selv.

Man kunne fristes til at sige, at de to partier – hver for sig, bevares – har gjort sig de største anstrengelser for at nå hinanden. Jeg synes også, det afspejles her i debatten, at der er en søgning mod hinandens synspunkter, og det skal man selvfølgelig ikke bebrejde nogen. Det er således interessant, at de radikale optrykker deres tidligere forslag i bemærkningerne, så man kan følge med i udviklingen i partiets politik. I 1980 handlede det kun om de ansattes medeje – i hvert fald i overskriften – nu handler det både om medeje og om medbestemmelse, og det synes jeg er et skridt i den rigtige retning. Det er dog ikke nok til, at SF kan være med på det radikale forslag, men det skal jeg vende tilbage til om lidt.

Det socialdemokratiske OD-forslag forekommer SF – hvad der nok ikke kan komme bag på socialdemokratiet – at have nogle positive elementer, men det virker ret indviklet, navnlig hvis man sammenligner det med socialdemokratiets oprindelige ØD-forslag fra begyndelsen af 1970'erne, som var mere gennemarbejdet og konstruktivt, men det kan

selvfølgelig skyldes, at dette her er et beslutningsforslag.

I SF kan vi glæde os over, at man i forslaget i hvert fald er begyndt at operere med begrebet værditilvækst. Det er jo en gammel SF-tanke, at det var det bedste stykke værktøj, når man skulle have beregnet de ansattes retmæssige andel. Men vi synes, det er noget rodet, for at sige det mildt, at man begynder at tale om værditilvæksten i en virksomhed og man vil beregne, hvilken andel der tilkommer lønmodtagerne på grundlag af det regnskabsmæssige overskud. For når en virksomhed giver underskud, er det ikke nødvendigvis ensbetydende med, at der ikke er sket en værditilvækst; det vil der selvfølgelig altid være, selv om der er et regnskabsmæssigt underskud. Derfor mener jeg altså, at den del, der tilfalder lønmodtagerne, skal beregnes på grundlag af værditilvæksten og ikke gå den kringlede vej igennem det regnskabsmæssige overskud.

Noget andet, som måske ikke ligefrem er noget rod, men som efter SFs mening er et forkert princip i det socialdemokratiske forslag, er, at man gør det til et forhandlingsspørgsmål mellem virksomhedsejerne og de ansatte, hvorvidt overskuddet skal blive stående i virksomheden eller ej. Dette princip er en nyskabelse, også i forhold til tidligere socialdemokratiske forslag, i hvert fald det oprindelige ØD-forslag, for dér var det forudsætningen, at to tredjedele af de midler, som blev tilvejebragt til lønmodtagerne – og dengang skulle det beregnes ud fra lønsummen – skulle blive stående i virksomhederne. Det mener vi også i SF er den rette formulering, og vi kan have vores tvivl om, hvor mange steder man kan forhandle sig frem til, at pengene skal blive stående i virksomheden. Det er muligt, det lader sig gøre en lang række steder, men hvis man kommer i en situation, hvor det truer arbejdsgiverens ret til at lede og fordele arbejdet eller ejendomsretten, bliver det vanskeligt at få arbejdsgiverne med til at få placeret disse midler. Og hvis midlerne ikke skal forblive i virksomheden, hvor bliver så den medbestemmelse af, som man nu forudsætter indført i virksomheden?

Jeg tror ikke, man bare kan forlade sig på amtsfonde, som dette forslag bringer ind som en nyskabelse. Jeg tror ikke, disse amtsfonde vil kunne sikre, at de nødvendige investeringer i de enkelte virksomheder giver den

[Ole Henriksen]

nødvendige indflydelse. Det er jo forskellen. Når vi anbringer penge fra nogle amtsfonde, er det jo ikke hermed givet, at der følger medindflydelse med til de ansatte.

Om ideen om amtsfonde kan jeg sige, at vi er åbne over for forhandling om den løsning; det tror jeg aldrig vil blive et spørgsmål, som vil stille sig i vejen, hvis vi skal have indført et ægte virksomhedsdemokrati. Men jeg kan blive betænkelig, når jeg hører hr. Kaj Poulsen sige heroppefra, at amtsfonde eller investeringsforeninger sådan set kan være hip som hap. Vi mener bestemt ikke, at disse investeringsforeninger, hvis de har den islæt, som vi kender fra dem, der eksisterer i dag, vil være nogen løsning på problemet.

Endelig kan jeg sige om amtsfonde i almindelighed, at det er vores opfattelse, at hvis der skal oprettes amtsfonde på et tidspunkt, så er det helt afgørende, at det ikke nødvendigvis og i alle tilfælde bliver organisationer, som sætter deres repræsentanter ind. Vi mener, at der sagtens kan oprettes et system, hvor det bliver de enkelte lønmodtagere, som direkte vælger til ledelsen af denne fond.

Men vi tror ikke på – selv med amtsfonde – at der ikke også er behov for en central fond, nu af nogle kaldet en fælles fond. Vi tror ikke, at dette såkaldte landsråd, som man har med på programmet, vil være den rette løsning. Det er det, der nævnes i pkt. 4. Vi betragter det nærmest som lidt af et nyt vismandsråd og dermed også lidt af et omvøbsdepartement, som ikke er i stand til at gribe effektivt ind i styringen af lønmodtagernes kapital og få den hen, hvor den er bedst egnet til at komme ind som investering for lønmodtagerne.

Må jeg til sidst sige, at den konstruktion, man har lavet omkring de offentligt ansatte, mildest talt forekommer noget kringlet. Mener man virkelig alvorligt, at det vil styrke de offentligt ansattes ret til og mulighed for medbestemmelse på deres arbejdspladser, hvis staten efter sådan en snørklet beregningsmodel skal opkræve skatter, for at de offentligt ansatte kan få denne medindflydelse på arbejdspladserne?

Jeg synes, vi én gang for alle skulle slå fast, at ejendomsbegrebet for offentligt ansatte er absurd. Kan vi ikke blive enige om, at vi sagtens uden disse skattemæssige finurligheder kan lave konstruktioner, der giver de

offentligt ansatte medindflydelse både på samfundets samlede produktionsresultat og på den forvaltning, der skal være omkring merværdi, og så samtidig lave nogle positive tiltag, der indfører demokrati i denne sektor? Det er det, SF vil over for de offentligt ansatte.

Selvfølgelig er de offentligt ansatte efter SFs mening selvskrevne til at sidde med i ledelsen og i styringen af den fond, som lønmodtagerne skal forvalte. Demokratiets indtog i den offentlige sektor afhænger jo faktisk kun af, om den politiske vilje er til stede. Den politiske vilje på dette felt mener jeg først er til stede, i det øjeblik vi har indført et virkeligt virksomhedsdemokrati, hvor vi har lønmodtagerne med i styringen.

Det mener vi i SF først lader sig gøre, i det øjeblik vi har et arbejderflertal. Så jeg regner altså ikke med, at der kommer noget konstruktivt ud af det her, før et arbejderflertal er blevet skabt her i tinget. Men så regner vi bestemt også med at der kommer fart på.

Fjerde næstformand (Ole Vig Jensen):

Folketinget har i disse dage besøg af en delegation fra Færøernes lagting

På folketingets vegne byder jeg lagtingets formand, Jacob Lindenskov, og hele delegationen hjertelig velkommen i folketinget, idet jeg udtrykker ønsket om, at vore færøske gæster må få nogle gode og udbytterige dage i Danmark.

Hjertelig velkommen!

(Medlemmerne påhørte stående formandens velkomstord).

Lone Dybkjær (RV):

SFs ordfører harcelerere over, at man kunne følge den historiske udvikling i det radikale medejersforlag. Jeg ville egentlig ønske, at vi kunne gøre det samme, når det drejer sig om SF. Jeg synes ikke, meldingerne har været helt så klare, men jeg forstår også, at SF ikke agter at gå nærmere ind i en konstruktiv diskussion, før vi har et arbejderflertal. Og alt efter temperament kan vi jo så vurdere, hvornår det vil ske.

Jeg skal i øvrigt komme med nogle bemærkninger til det socialdemokratiske beslutningsforlag.

[Lone Dybkjær]

Det radikale venstre er enig i de motive-ringer, der ligger bag det socialdemokratiske forslag. Vi er enige i, at beslutningsret og ejendomsret er tæt forbundne. Vi er også enige i, at hvis man formindsker ulighederne i fordeling af ejendomsretten til erhvervsfor-muerne i Danmark, så får vi et bedre grund-lag for at videreføre velfærdssamfundet. Og vi er enige i, at overskudsdeling er vigtig, hvis vi skal have en aktiv indkomst- og om-kostningspolitik.

Jeg kunne tilføje, at for os ligger der også som baggrund, at vi mener, det er nødven-digt som led i videreførelse af det demokrati, som vi efterhånden har fået på en lang ræk-ke punkter. Vi manger jo unægtelig den de-mokratiske medejendomsret til virksomhe-derne, det vil for mange mennesker – faktisk de fleste her i landet – sige en virkelig demo-kratiske indflydelse på en meget stor del af deres tilværelse.

Jeg vil godt føje endnu et punkt til, nemlig at vi faktisk også tror, det er nødvendigt med medejendomsret for medarbejderne til de danske virksomheder, hvis vi skal kunne fort-sætte udviklingen af velfærdssamfundet.

Det er altså ikke bare et spørgsmål om fordelingen af ejendomsretten, men også et spørgsmål om, at kun hvis man får medind-flydelse, har vi mulighed for at kunne videre-føre udviklingen i samfundet. Det er utrolig vanskeligt at fortsætte denne udvikling, hvis vi ikke får et nærmere kendskab til, hvordan de forskellige ting i samfundet fungerer. Voksne mennesker er jo ikke anderledes end børn; vi kender jo godt, at hvis de får en eller anden personlig oplevelse af ting, så har de en klarere forståelse for nogle bredere perspektiver i samfundet.

Vi er også enige med socialdemokratiet i, at de offentligt ansatte skal med under en eller anden form. SF kom ind på, at det var en utrolig bureaukratisk model. Vi er ikke enige i modellen, men vi er enige i den pa-rallelitet mellem de offentligt ansatte og de privat ansatte, som er anført i det socialde-mokratiske forslag.

Vi er også enige med socialdemokratiet i, at der skal være tale om en obligatorisk ord-ning. Vi synes ikke, at en eller anden bonusordning, som ikke er andet end et al-mindeligt løntilskud, er tilfredsstillende.

Netop når vi snakker om ordet obligato-risk, synes jeg, det var en lidt pudsig diskus-

sion, forskellige ordførere havde om begrebet obligatorisk. Det kan da godt være, at vi bare skal fjerne ordet, men ikke sådan, at vi fjerner realiteten. Funktionærloven er også obligatorisk. Der er så meget lovgivning, der er obligatorisk; dér skriver vi bare ikke »obligatorisk« i lovforslagenes titler. Her står jo heller ikke andet, end at det skal gælde for alle, men det gør funktionærloven og miljøloven og et hav af andre love jo også. Så jeg synes, det er en fuldstændig firkantet diskussion, man fører om begrebet obligato-risk, og for mig gør det ingen ting, at vi fjerner det ord, bare det gælder for alle virksom-heder, nøjagtig ligesom en række andre love skal gælde for alle virksomheder.

Endelig er vi enige med socialdemokratiet i, at der skal etableres fonde på de enkelte virksomheder, men så hører enigheden nok også op. Men jeg synes, det er vigtigt, at vi noterer os, at der er en lang række punkter, hvor det radikale venstre er enig med social-demokratiet, sådan at der burde være et ud-gangspunkt for at komme videre med denne sag, også selv om der ikke etableres et arbej-dersflertal sådan lige her og nu.

Vi er ikke enige med socialdemokratiet i den konstruktion, socialdemokratiet lægger op til. Vi mener, at pengene skal blive ståen-de i virksomheden. Der skal være fælles be-slutninger omkring virksomhedsfonden, men individuel ejendomsret til den, således som også hr. Svend Auken sagde på et tidligere tidspunkt.

Her er virkelig en afgørende forskel mellem det socialdemokratiske og det radikale forslag. Vi har individuel ejendomsret til de midler, der står i virksomhedsfonden, men vi har et fælles beslutningsgrundlag, og det er, fordi vi ikke tror på den socialdemokratiske fællesmodel, som efter vor opfattelse meget nemt får karakter af noget fjernt eller noget anonymt – det er ikke mig, det er min nabo.

Jeg er meget taknemlig for, at den social-demokratiske ordfører, nu jeg er ved at være færdig med min tale, måske kunne tænke sig at høre efter. Men alt det, jeg har forholdt mig til i forhold til forslaget, kan jo læses i referatet.

Når vi ikke er tilhængere af den socialde-mokratiske model på dette felt, er det, fordi vi ikke tror på den anonyme eller fjerne mo-del. Det synes vi meget klart udviklingen i forhold til staten viser. Der er klart tale om

[Lone Dybkjær]

snyderi i skat f.eks., man prøver på at betale så lidt skat som overhovedet muligt, der er ikke nogen solidaritet i forhold til staten. Man tror, at når man snyder i skat, ja, så snyder man nogle rige, udefinerede kapitalister, mens det i realiteten meget vel kan være ens nabo.

På samme måde i forhold til toldvæsenet – de fleste mennesker tager med god samvittighed ekstra varer med ind i landet – og forsikringsselskaberne osv. Der er ikke nogen solidaritet med det lidt fjernere, det anonyme. Vi ser jo heller ikke på de fælles bygninger – hvad enten det er banegårde, eller hvad der er tale om, hvor vi ser store mængder af hærværk – heller ikke dér har vi jo nogen fornemmelse af, at det er fælleseje.

Derfor er vi ikke tilhængere af den fælles model så vidt udbygget, som socialdemokratiet har det, simpelt hen fordi vi grundlæggende ikke tror på den, og vi synes, vi har en række erfaringer for, at det ikke kommer til at fungere. Vi mener ikke, at der skal etableres landsråd, amtsfonde osv., for det vil medvirke til den anonymisering, som vi ikke tror på.

Vi er heller ikke enige – som jeg allerede har været inde på – i den model, som socialdemokratiet lægger op til, når det drejer sig om de offentligt ansatte.

Nu håber jeg, hr. Svend Auken trods alt vil få alt det at vide, som jeg sagde vi var enige om, inden han eventuelt siger noget imod det. Grundlæggende synes vi, det socialdemokratiske forslag indebærer, at der bliver lavet store mastodonter, og de er lige så lidt demokratiske som så mange andre mastodonter i dette samfund. Derfor er det ikke den vej, vi synes man skal gå.

Jeg skal til sidst sige, at det er med vilje, jeg ikke har villet gå ind på mere detaljerede sider af forslaget, men har prøvet at trække de hovedpunkter op, hvor vi er enige og hvor vi mere grundlæggende er uenige i tankegangen, og hvor jeg mener det kan være meget vanskeligt at mødes. For vort vedkommende bliver det umuligt, hvis man fastholder den mastodonttankegang, som vi føler ligger bag det socialdemokratiske forslag. Vi mener ikke, at den måde, disse fonde er bygget op på, reelt sikrer demokrati, og reelt kommer til at sikre medindflydelse, sådan som socialdemokratiet siger.

Der er selvfølgelig detaljer i forslaget, som vi undrer os lidt over, f.eks. at det er staten, der skal udrede alle midlerne for de offentligt ansatte, selv om også kommunerne er en del af det. Nogle steder står der, at virksomheder med mindre end 10 ansatte kan komme med, og andre steder står der, at deres bidrag skal indgå i amtsfondene. Men det vil jeg sådan set betragte som detaljer i forslaget. Jeg har villet lægge vægt på ligheder og uligheder i hovedprincipperne i forslagene til folketingsbeslutning.

(Kort bemærkning).

Svend Auken (S):

Jeg vil bare sige til fru Lone Dybkjær, at mennesket har to ører. Jeg har hørt alle de ting, som fru Lone Dybkjær har sagt, og jeg vil også i mit indlæg her trække de klare lighedspunkter op, der er mellem vores og det radikale forslag.

Jeg anerkender også, at der er forskelle, som det senest blev understreget af fru Lone Dybkjær. Men jeg anerkender ikke, at forskellen består i, at det radikale venstre vil noget, der er meget nært, og socialdemokratiet vil nogle mastodontforslag, altså ejendomsret à la den fælles ejendomsret til Københavns hovedbanegård. Den beskrivelse synes jeg ikke er fair eller fremmende for meningsudveksling.

Vor tanke er, at lønmodtagerne skal have andel i overskuddet, at pengene så vidt muligt skal blive stående i den enkelte virksomhed som lønmodtagernes ejendom, forvaltet af lønmodtagerne på den pågældende virksomhed i fællesskab.

Den radikale model går ud på, at kun nogle virksomheders lønmodtagere skal have del i overskuddet, andre lønmodtagere skal ikke have del i overskuddet. Ejendomsretten skal ikke være knyttet til dem, der er ansat på virksomheden, men til dem, der er ansat og har været ansat. Det vil sige, at folk kan være meget langt væk fra virksomheden på det tidspunkt, hvor de er medejere af virksomheden. Man skiller i det radikale venstres forslag ejendomsret og bestemmelsesret på en måde, som i hvert fald vil give nogle problemer.

Jeg synes, det er rigtigt – som fru Lone Dybkjær gjorde – at fremhæve, at der er forskelle. Men når alt det er sagt, så er der alli-

[Svend Auken]

gevel grundlæggende overensstemmelser, som gør, at vore principielle opfattelser ligger betydelig nærmere hinanden end f.eks. den radikale tankegang og den, vi har hørt fra regeringens ordførerne i dag.

Bollmann (CD):

Spørgsmålet om OD eller, som det før hed, ØD har jo været debatteret mange gang både her i salen og mange andre steder, og nu har vi altså de to forslag fra socialdemokratiet og det radikale venstre. Jeg har interesseret mig noget for – og det er vel også det, de to sidste ordførere var inde på – hvor forskellene egentlig er mellem de to forslag. Jeg hørte, at hr. Kaj Poulsen mente, de lå meget tæt på hinanden. Men jeg kan da nævne et par forskelle: f.eks. opererer socialdemokratiets forslag med, at alle virksomheder uanset størrelse skal med, mens det radikale forslag kun taler om større virksomheder. Jeg synes, at allerede på det punkt er det radikale forslag noget mere realistisk.

Den socialdemokratiske model, som selvfølgelig er ændret gennem årene, har stadig væk elementer af centrale fonds – det tema har også andre været inde på – hvorimod det radikale forslag udtrykkeligt siger, at medejendomsretten skal realiseres uden opbygning af en central fond. Også her synes jeg at det radikale forslag er lettere at diskutere, i hvert fald for CD.

Generelt har vi ikke noget stærkt ønske om lovgivning på området. Jeg ved godt, at nogle vil sige, at vi selv fra CDs side tidligere har fremlagt forslag. Det er selvfølgelig korrekt. Men for det første er det 6 år siden. For det andet er der jo sket meget siden da, også i retning af frivillige ordninger, som vi foretrækker. For det tredje blev CDs forslag i sin tid afvist af faktisk alle partier, så den diskussion mener jeg ikke er aktuel i dag.

Det, der for os er hovedproblemet, er ligesom dengang det obligatoriske. Vi ønsker, at en spredning af ejendomsretten, som i sig selv er fornuftig og ønskværdig, skal ske ad frivillighedens vej.

Et andet problem, når man ser de to forslag, er selve medindflydelsen. Det er vanskeligt at se, hvordan man egentlig forestiller sig den skal fungere i praksis. Vi ved, at man i forbindelse med overenskomster kan aftale en lang række ting, og det synes jeg er godt.

Men derfra og så til at lovfæste, hvordan det skal gøres, det synes jeg er meget langt.

Jeg er også nødt til at sige, måske lidt firkantet, at vi ikke i CD kan acceptere afskaffelse af eller begrænsninger ad lovgivningens vej i arbejdsgiverens ret til at lede og fordele arbejdet.

De ting, jeg har nævnt her, er noget af det væsentligste for CD, men der er en lang række praktiske spørgsmål, der trænger sig på.

Det er svært at se, hvordan man skulle kunne indføre OD for den private del af arbejdsmarkedet og så lade de offentligt ansatte ude. Jeg ved godt, at de radikale foreslår en ordning for offentligt ansatte. Men jeg synes nok, den model, man har her, er noget kunstfærdig.

Der er ikke i forslaget nogen sammenhæng mellem de offentligt ansattes inddragelse i ordningen og så deres arbejdsplads. Men det er vel også, som flere har været inde på, næsten umuligt at forestille sig, hvordan det skulle kunne lade sig gøre. Hvis man forestiller sig, at det offentlige har en pulje, så er det vel også rimeligt at tage hensyn til, at der er forhandlinger i gang, og afvente og se, hvordan disse midler eventuelt fordeles. Jeg har lidt svært ved at forestille mig, at offentligt ansatte generelt vil foretrække en sådan bunden opsparing, som man faktisk har skitseret her i forslaget.

Et tredje problem, som i hvert fald opstår, når forslaget skal udmøntes i lovgivning, er, hvad det er for et overskudsbegreb, man tænker på. Jeg kan ikke se, at det er nærmere defineret i forslaget. Det er selvfølgelig muligt, at det er noget af det, man vil drøfte nærmere, men jeg tror ikke, nogen vil modsige mig i, at det er et meget væsentligt spørgsmål.

Selve det ønskværdige i, at flere og flere ansatte bliver økonomisk involverede og interesserede i deres virksomhed, er noget, vi alle sammen er enige i, også i CD. Men jeg har på fornemmelsen, at de regelsæt, vi har, giver rigeligt med muligheder, og skulle der være hindringer, f.eks. i skattelovgivningen, så er det jo noget, vi kunne se på.

Vi opfatter altså det radikale forslag som et oplæg til debat, og det synes jeg er meget sundt. Jeg har nævnt nogle hovedproblemer i forslaget. Jeg vil gerne gentage, at for mig er det radikale forslag generelt væsentlig bedre at diskutere ud fra end socialdemokratiets.

[Bollmann]

Derfor har jeg egentlig ikke flere kommentarer til socialdemokratiets forslag. Det afviser vi i CD.

Der er et par andre problemer, som de radikale selv rejser i forslaget, bl.a. virksomhedskredsen og spørgsmålet om andelsselskaber. Jeg ved ikke, om det, der løst er skitseret, kan klare problemet. Jeg tror det ikke. Men at det eksisterer, er jeg selvfølgelig enig i. Også spørgsmålet om virksomhedens karakter, om den er en løn- eller kapitaltung virksomhed, synes jeg er interessant. Begge disse ting viser, at der faktisk er tale om meget komplicerede problemer.

Det gælder også, når man taler om den økonomiske risiko; de radikale peger selv på forskellen mellem ejeren og de ansatte i den forbindelse. Jeg mener, det er et grundlæggende problem, som bliver meget svært at forklare, hvis vi overhovedet skal have ejersiden til at have forståelse for den slags ordninger.

Vi har noteret os ministerens bemærkninger om, at der nu er nedsat et udvalg, og det synes jeg er udmærket. Jeg går da ud fra, at de radikale også gerne vil være med til at se, hvor langt man er nået ad den frivillige vej. Hvis løsninger, der kan fremme opsparingen i danske erhvervsvirksomheder, kan nås gennem eksisterende lovgivning, så har vi da lov at håbe, at den obligatoriske model bliver helt overflødig.

Og det er altså den udvikling, vi i CD helst ser, og det vil vi gerne fortsat diskutere, selvfølgelig også med det radikale venstre.

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

I den offentlige debat om økonomisk demokrati henholdsvis overskudsdeling er magten af nogle blevet reduceret til en lagkage, som man kan begynde at nippe af. Men magten er ingen lagkage, som lønarbejderne stille og roligt kan æde sig mætte i. Eller sagt på en anden måde: erhvervslivet fungerer ikke sådan, at man langsomt kan gnave sig ind på magtens centrum ved opkøb af aktier og ved at stille risikovillig og ansvarlig kapital til rådighed.

Både socialdemokratiets og de radikales forslag handler om classesamarbejde. I bemærkningerne til begge kædes overskudsdeling sammen med indkomspolitik, dog langt, langt stærkest i de radikales forslag.

Her kommer VS' første indvending: sammenkædningen med indkomspolitik – og dermed, at problemerne i økonomien skulle skyldes for høje lønninger. Problemet er snarere at få samfundsmæssig styring på investeringerne. Dette er ikke muligt, uden at en række væsentlige positioner inden for industrien kommer under direkte offentlig kontrol. At der overføres enorme summer fra løn til profit, som ryger direkte ned i foret på kapitalejerne, er rigtigt. Det skyldes den stramme indkomspolitik, som VS er modstander af.

Men vi afviser begge forslag. Vi ser dem som en blindgyde, der cementerer classesamarbejdet og styrker lønarbejdernes markedsøkonomiske tænkemåde.

Lad os starte med socialdemokratiets forslag. Medejendomsretten skal gennemføres på grundlag af en andel af virksomhedernes regnskabsmæssige overskud. Her åbenbares skrøbeligheden i socialdemokratiets konstruktion. Ifølge Danmarks Statistik betaler 50.000 af landets 77.000 virksomheder ikke skat, og det regnskabsmæssige overskud afspejler ikke virksomhedernes reelle formåen. Dertil er junglen af afskrivningsmuligheder, skattefiduser og overførsler til datterselskaber for uigennemtrængelig.

Selvfølgelig vil der være selskaber, der til trods for alle krumspinger må betale. Men her har Socialarbejdernes Fællesudvalg foretaget en analyse af, hvad overskudsdeling vil betyde i et af erhvervslivets mest succesrige selskaber. Efter 5 år ville arbejderne have opnået en aktieandel på 3,6 pct. af de samlede aktier. En aktiepost på et par procent giver selvfølgelig ikke nogen indflydelse.

Det handler blot om tid, vil modargumentet så nok lyde, ad åre får vi magten over investeringerne. Denne tanke er naiv. Hvis en hovedaktionær ønsker at holde fast ved den afgørende indflydelse, og det vil han selvfølgelig gøre, står stribevis af lovlige manipulationsmuligheder til hans disposition. Han kan udstede B-aktier uden stemmeret og sælge dem på børsen, og han kan udstede flere aktier, A-aktier, og selv købe dem osv. Ethvert fif vil selvfølgelig blive brugt for at svække lønarbejdernes reelle indflydelse. Dette system kan kun ændres ved et frontalangreb på kapitalen, og det lægger socialdemokratiet ikke op til i forslaget.

[Elisabeth Bruun Olesen]

Socialdemokratiet har nu undladt den centrale fond. Nu er det virksomhedsfonde i virksomheder med 10 ansatte og derover, hvis der kan opnås enighed, og for så vidt også i virksomheder med under 10 ansatte, hvis enighed kan opnås. Det centrale element er decentraliseret til amtsfonde. Formålet med fondene er at medvirke til investeringer og sikre de ansatte økonomisk grundlag for større medbestemmelse. Amtsfondene skal desuden styrke beskæftigelses- og erhvervsudviklingen i amtet og støtte etableringen af nye virksomheder.

Al den snak om medindflydelse og medejendomsret fører ikke til en disse, så længe ledelsen har en hellig og ukrænkelig ret til at lede og fordele arbejdet. Så længe denne ret eksisterer, er det utopi at tro på reel medindflydelse. Men at gøre et indhug i denne ledelsesret kræver, at der sker noget udenfor, en enorm udenomsparlamentarisk styrke.

Desuden mener vi, at de offentligt ansatte kobles på socialdemokratiets forslag på en noget ejendommelig måde. De skal have en gennemsnitsandel betalt af staten, dvs. af skatteyderne, og så skal de have medbestemmelse på arbejdspladsen. Forslaget er upræcist om dette, der tales blot om ændringer af eksisterende regelsæt, om samarbejde og samarbejdsudvalg. Det er vanskeligt at se, hvad der skulle være forskelligt fra i dag, undtagen at der skal ske en opstramning. Det er i alle tilfælde uforståeligt, at de offentligt ansatte skal købe sig til den medindflydelse, forslagsstillerne ønsker. Den burde de vel have også uden overskudsdeling.

Så kan man spørge om de udgifter, staten vil have til amtsfondene: hvor skal pengene komme fra? Fra forøgede skatter, fra nedskæringer i den offentlige sektor eller fra mindre løn til de offentligt ansatte? Eller vil socialdemokratiet som en konsekvens af amtsfondene skære ned på de direkte og indirekte erhvervstilskud?

De offentligt ansattes placering er selvfølgelig en tankekonstruktion, brugt sådan, at der kan komme penge til amtsfondene. For uden denne centrale – eller skulle jeg nærmere sige halvcentrale – fond med nogle penge i får fagbevægelsen jo slet ingen indflydelse, slet ingen mulighed for styring. Hvis der skal være en form for overskudsdeling, er det klart, at der må være en form for central fond med mulighed for en styring.

Så kan man spørge: hvorfor går man ikke den lige vej, hvorfor ikke sige, at vi vil have offentlig produktion? Så længe produktionen tilrettelægges efter den kapitalistiske produktionsmåde, styrer markedsmekanismerne, profitmotivet og akkumulationstvangen. Det kan lovgivningen ikke tilsidesætte, højst modificere. Investeringsmønstret vil derfor bestemmes af profit- og afsætningsmulighederne både på det indenlandske og det udenlandske marked. Den offentlige produktion derimod kan udfolde denne tankegang, fordi den unddrager områder fra profitens herredømme.

Virksomheds- og amtsfondene skal altså bruges til at øge investeringerne, siger socialdemokratiet. Det første spørgsmål bliver så: bliver der overhovedet nogen penge at investere? Tager man nationalregnskabstallene fra 1984, vil den skitserede ordning betyde, at selskaberne skal aflevere mellem 1,7 og 2 mia kr. og de enkeltmandsejede virksomheder maksimalt 0,5 mia kr. Det svarer til 1,2 pct. af den udbetalte lønsum.

Indførelse af overskudsdeling fører altså ikke til en omfattende omfordeling af samfundets ressourcer, og der er ingen sikkerhed for øgede investeringer. Man kunne vel meget vel tænke sig, at lønarbejdernes investeringer i den enkelte virksomhed blot ville føre til lavere investeringer fra virksomheds ejerens side.

Og kapitalens bevægelsesfrihed hæmmes ikke. Det vil fortsat være fuldt legalt at nedlægge arbejdspladser og flytte dem til udlandet, hvis arbejdskraften er billigere dér og det er mere rentabelt.

Og så til de radikales forslag. De radikale skal for så vidt have ros for at sige tingene ligeud. For dem drejer det sig først og fremmest om at fremme et interessefællesskab mellem virksomhedsejerne og de ansatte og samtidig gøre det lettere at få indkomstpoltikken til at glide ned, som med overskudsdelingen skulle blive mere retfærdig.

Dette synspunkt kan VS ikke dele. Vi ønsker ikke, at den enkelte ansatte skal føle et ansvar over for »sin« virksomhed. I det øjeblik lønarbejderne bliver medejere af deres »egen« virksomhed, kunne man let forestille sig, at det kunne bruges som et yderligere argument for indkomstpoltik og en strammere indkomstpoltik. Man kunne komme ud i situationer, hvor de, der ejede hovedparten

[Elisabeth Bruun Olesen]

af aktierne i selskabet, ikke ville bevilge lønforhøjelser. Går man så ud i en strejke imod sig selv, når man er en form for medejer, om end lille, af virksomheden?

Thorkil Kristensen, der jo tænker lidt anderledes med hensyn til, om det skal være frivilligt eller obligatorisk, end de øvrige borgerlige, har i sin argumentation for tvungen overskudsdeling igen og igen peget på, at medarbejderne, som han siger, skal være medejere af virksomhederne, så de bliver afhængige af dem, således at der kommer et tæt og nært forhold, så en stram indkomstpolitik kan fortsætte. Han siger også, at klassemodsætningsforholdet på den måde vil blive fjernet med tiden.

VS mener også, at klassemodsætningsforholdet skal fjernes, ikke ved at gøre lønarbejderne til småkapitalister, men ved, at de tager magten i samfundet.

(Kort bemærkning).

Svend Auken (S):

Er der to, der står sammen i dansk politik, så er det arbejdsministeren og fru Elisabeth Bruun Olesen. Her skal i hvert fald ikke demokratiseres. Her skal ikke laves om. Lønarbejdernes forhold og lønarbejdernes vilkår er uforanderlige, sådan som Vorherre én gang har bestemt det. Der er arbejdsgivere, og der er lønmodtagere, og det kan man ikke lave om på. Jo, siger arbejdsministeren, ad frivillighedens vej. Jo, siger fru Elisabeth Bruun Olesen, ved, at lønmodtagerne griber magten i samfundet. Men alle praktiske skridt, der faktisk fører til en demokratisering, der faktisk fører til en ændring af magtforholdene, afviser såvel arbejdsministeren som fru Elisabeth Bruun Olesen.

Jeg tror, at bortset fra det klassiske VS-argument om den store tvangsakkord var alle de gamle VS-argumenter imod demokratisering af ejendomsretten og lønmodtagerindflydelse med i fru Elisabeth Bruun Olesens tale. Der er mange misforståelser, jeg skal ikke rette dem alle sammen, men bare nævne et par stykker.

Her opereres med det regnskabsmæssige overskud og ikke med den skattepligtige indkomst. Det ville på basis af de foreløbige tal, vi kender fra 1985, betyde, at det socialdemokratiske forslag fra den private sektor ville indbringe 3,5 mia kr., ikke noget helt lille

beløb, hvis man går ud fra en 10 pct.s sats, som vi har skrevet i vores fremsættelsestale.

Det andet synspunkt, jeg lige vil tage frem her, er, at fru Elisabeth Bruun Olesen hævder, at det ikke nytter noget at demokratisere ejendomsretten, så længe ledelsen har retten til at lede og fordele arbejdet. Mage til – ja, undskyld jeg siger det, jeg er ellers en stor beundrer af fru Elisabeth Bruun Olesen – så skal man vist lede længe efter. Vi får da først ændret ledelsesretten, når vi får ændret ejendomsretten. Hvad tror fru Elisabeth Bruun Olesen ledelsesretten, retten til at lede og fordele arbejdet, hviler på, andet end ledelsens ejendomsret til produktionsmidlerne? Først når vi får demokratiseret ejendomsretten, først når vi får sprængt grundlaget for ledelsesretten, har vi en effektiv mulighed for at få demokratiseret ledelsesretten.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

Fordi to er enige om at afvise noget, er det ikke det samme som, at de er enige om noget som helst andet. Vi afviste det ud fra to forskellige vinkler.

Hr. Svend Auken sagde, at arbejdsministeren ville lave tingene om ad frivillighedens vej, medens VS ville lave tingene om ved at gribe magten, medens VS ville sige nej til enhver form for praktiske skridt fra nu af og indtil den dag, hvor vi griber magten. Det er ikke rigtigt. Vi vil være med til en masse praktiske skridt, men vi vil ikke være med til dette praktiske skridt. Vi vil gerne være med til at diskutere investeringer. Vi vil gerne være med til at diskutere en meget mere målrettet investeringspolitik, hvor der ikke som i dag gives på må og få, men vi vil ikke være med til at gøre det på den her måde, for vi tror ikke på, at den hjælper. Vi tror ikke på, at der sker noget ved det her.

Jeg sagde lige netop, at der stod det regnskabsmæssige overskud. Jeg brugte tallet 2 mia kr. fra 1984. Hr. Svend Auken bruger tallet 3 mia kr. fra 1985. Det er temmelig sikkert fuldkommen det samme tal, så det er ikke dér, jeg har misforstået noget.

Jeg sagde, at vi gerne ville være med til at diskutere f.eks. investeringer i den offentlige sektor, produktionen dér, så lad os prøve at starte dér i stedet for at sige, at fordi vi ikke

[Elisabeth Bruun Olesen]

er enige i det udgangspunkt, man har, er vi revolutionsromantikere.

(Kort bemærkning).

Svend Auken (S):

Jeg har vist ikke kaldt fru Elisabeth Bruun Olesens argumentation for hverken revolutionær eller romantisk. Jeg har sagt, at den var konservativ, for den er konservativ. Den ønsker at bevare forholdene, som de nu engang er her i landet, indtil det øjeblik, hvor lønmodtagerne – jeg citerer fru Elisabeth Bruun Olesen – »griber magten«. Hvordan og hvorledes ved jeg godt at der er meget forskellig opfattelse af, men indtil da må vi ikke lave om. Men, siger fru Elisabeth Bruun Olesen, vi vil da gerne diskutere investeringspolitik, erhvervs politik osv. osv.

Hvor er egentlig forskellen i forhold til arbejdsministeren? Arbejdsministeren siger også, at tingene er, som de er, og det skal de blive ved med at være; måske kan de ændres ad frivillighedens vej, men vi skal i hvert fald ikke herindefra hidføre nogen demokratisering af erhvervslivet. Alle kender arbejdsministerens indstilling: han vil gerne diskutere investeringspolitik og erhvervs politik og mange andre ting.

Det, der forbinder arbejdsministeren og fru Elisabeth Bruun Olesen, er, at man ikke ønsker at tage springet ud på de halvfjerdstyve favne og vove at indføre folkestyrets principper i det økonomiske liv.

Steffensen (KrF):

Det var i og for sig en interessant ordveksling mellem fru Elisabeth Bruun Olesen og hr. Svend Auken, men jeg synes nu nok, at der er noget, de begge to misforstår.

Jeg vil sige til fru Elisabeth Bruun Olesen, at det var klar tale, at VS i hvert fald ikke ønsker nogen solidaritet mellem arbejderne og virksomheden. Det synes jeg er værd at bemærke, for alle andre partier her i folketinget ønsker det opbygget på en sådan måde, at man står sammen om at udbygge virksomheden og at få forholdene i virksomheden gjort så retfærdige som muligt.

Jeg har nu ikke opfattet arbejdsministerens tale her i dag, som hr. Svend Auken har gjort det, nemlig således, at ministeren har afvist enhver form for diskussion om at nå frem til en bedre facon end den, vi har i dag. Jeg

mener, at arbejdsministeren sagde – det var i slutningen af ministerens tale – at når dette embedsmandsudvalg var færdigt, så var arbejdsministeren også rede til at se på, hvordan man kunne komme videre med de tanker, som er fremlagt i dag, specielt knyttet til det radikale venstres forslag.

I den forbindelse vil jeg gerne spørge arbejdsministeren, om han kan oplyse noget om, hvornår dette embedsmandsudvalg vil kunne fremkomme med et resultat, som kan forelægges folketingets partier.

Kristeligt folkeparti har gang på gang påpeget, at vi efter vores opfattelse ikke kan fortsætte en stram indkomstpolitik med løn tilbageholdenhed, uden at vi samtidig politisk medvirker til, at overskudsdelingen og dermed spredningen af ejendomsretten ikke hindres af en uhensigtsmæssig lovgivning. Vi ønsker primært frivillig overskudsdeling, idet vi tror, at man på de enkelte virksomheder kan finde frem til de løsninger, som er de bedste. Erfaringen viser, at de mange frivillige OD-ordninger, som er etableret rundt i landet, er meget forskellige, men de har det tilfælles, at de sikrer såvel arbejdspladserne som de små og store virksomheders stabilitet.

Derfor er vi meget tiltalt af det radikale venstres forslag i dag. Vi synes, det er udmærket, at vi får anledning til her i folketinget at drøfte tingene nok en gang. Jeg har opfattet debatten sådan, at vi er kommet længere i forståelsen af hinandens synspunkter, end vi nogen sinde tidligere har været, og det synes jeg er positivt.

Samtidig er det således, at erhvervsfolk – jeg kunne nævne formanden for ØKs bestyrelse, Tage Wøldike Schmith, og direktør Karl-Johan Levinsen fra Skandinavisk Tobakskompagni – bare for at tage et par stykker – og vigtige økonomer og bankfolk, eksempelvis vores nationalbankdirektør og formanden for Sparekasseforeningens bestyrelse, Peder Elkjær, har udtalt sig i retning af, at det er nødvendigt at se på en OD-ordning for at få styr på landets økonomi.

Efter vores opfattelse er det nødvendigt fortsat at føre en stram økonomisk politik og også en stram indkomstpolitik, men vi anerkender, at dette kan man ikke fastholde i længden uden at komme lønmodtagerne i møde med en afbalanceret OD-ordning. Og her er vi som sagt mest tiltalt af det radikale venstres forslag, som det ligger i dag. Vi synes,

[Steffensen]

der er mange konstruktive elementer i det, og vil gerne være med til at drøfte det videre i udvalget.

Gennem målrettede lovinitiativer bør der skabes en bred vifte af OD-ordninger, den enkelte kan benytte. Danske virksomheder er så forskellige, at linealløsninger vil ødelægge den mangeartede erhvervsstruktur, som er Danmarks styrke. Kun ordninger, der tilpasses lønmodtagernes individuelle ønsker og virksomhedens særlige kendetegn, vil i længden være holdbare.

Derfor vil vi fra kristeligt folkeparti sige, at vi drøfter gerne mulighederne for, hvordan vi når frem til den mest konstruktive, den bedste løsning. Vi mener også, det er vigtigt, at det embedsmandsudvalgs arbejde, ministeren har henvist til, indgår som nok et element i forhold til de forslag, vi har til behandling her i dag.

(Kort bemærkning).

Dohrmann (FP):

Specielt hr. Steffensen fra kristeligt folkeparti, men desværre også mange andre repræsentanter for regeringspartierne, hævder gang på gang, at overskudsdeling er en god ting, og at det bør ske på frivillig basis. Så langt er fremskridtspartiet enig.

Vil hr. Steffensen bekræfte heroppefra, at hvis det skal ske på et frivilligt grundlag, så har vi hverken behov for lovforslag, beslutningsforslag eller nogen som helst undersøgelse i øvrigt? Det er i orden, hvis medarbejderne og virksomhedsejerne indgår frivillige aftaler, og det kan de gøre i dag.

Derfor har man kun én eneste ting at gøre fra regeringspartierne og ministerens side, og det er totalt at afvise sådan nogle forslag og ikke slå ind på den socialistiske linje, man er i fuld gang med.

(Kort bemærkning).

Steffensen (KrF):

Nej, hr. Dohrmann, jeg vil ikke afvise, at man skal afvise de forslag, som foreligger, eller overhovedet afvise, at der skal tages lovinitiativer. Jeg tror, der bliver god mulighed for og også behov for at se på, hvad det er for ting i mange forskellige love, der hindrer en god og frugtbar udvikling på det område, der går i retning af at dele ejendoms-

retten i dette land. Det vil jeg absolut ikke afvise skal ske, tværtimod.

Poulsgaard (FP):

Når man ser ud over salen, får man et glimrende indtryk af den interesse, disse forslag har. Den er præcis lige så ringe, som den er ude i befolkningen. Det ved socialdemokratiet godt. Det er paradeforslag. Vi skal snart ud at holde 1. maj-taler, og så er det da heldigt, at det blev sat på op til den 1. maj. Det er simpelt hen paradeforslag, der ikke – gud ske lov for det – har en jordisk chance for at blive vedtaget.

Socialdemokratiet har påført dette land ulykker nok. Dette skulle vel ikke føjes til den stribe af ulykker, socialdemokratiet har påført dette land.

Det, der er fejlen, hr. Svend Auken – måske kommende statsminister, hvad guderne forbyde, men man kan aldrig vide det – er, at den overskudsdeling, de danske arbejdere skal have, er den andel, staten stjæler op af lommerne på dem ved at plyndre dem fuldstændigt i skat. Sæt den andel til staten ned, giv den enkelte lønmodtager noget mere i lønningsposen, så har du den overskudsdeling. Så har du også et incitament til, at virksomhederne blomstrer. Der kan blive fuld beskæftigelse.

Det er dér, vi skal sætte ind, og ikke med sådan et makværk, som ligger her ...

Fjerde næstformand (Ole Vig Jensen):

Man kan ikke bruge direkte tiltale.

Poulsgaard (FP):

Nej, undskyld, hr. formand.

Vi har her to forslag, og det radikale er måske en anelse bedre, men der er også kun en nuance til forskel.

Det, som kan irritere én herinde, er faktisk kristeligt folkeparti. Nu ved jeg godt, at det bevæger sig på spærregrænsen, og så skal man jo passe på at mærkere sig. Den ene dag er man grøn, den næste dag er man radikal, og hvad man er den tredje dag, ved jeg ikke.

Man kan nu engang ikke både blæse og have mel i munden. Nu må kristeligt folkeparti snart til at beslutte, hvad man vil. Ønsker man at være regeringsparti, eller ønsker man det ikke? Hvis man ønsker at være regeringsparti, er det ulideligt at høre på, at

[Poulsgaard]

repræsentanter for regeringspartierne står og roser sådan et makværk, når arbejdsministeren for én gangs skyld har mandet sig op til at afvise det. Det er simpelt hen utåleligt. Kan man ikke lide lugten i bageriet, må man forlade bageriet. Det er ærlig snak.

Hr. Ole Henriksen sidder og smiler så sødt dernede. Jeg har næsten lyst til at sige tak til SF. Det er noget, der sjældent sker.

Fjerde næstformand (Ole Vig Jensen):

Ordføreren vedrørende beslutningsforslag nr. B 66 angående medejendomsret og medbestemmelse. (Indførelse af overskudsdeling), hr. Svend Auken, har ordet.

Svend Auken (S):

Jeg siger tak for de mange indlæg, der har været om det socialdemokratiske beslutningsforslag.

Skillelinjen i debatten, det er jo helt tydeligt, går ikke mellem en borgerlig opfattelse og en socialistisk opfattelse. Den afgørende skillelinje går mellem, om man ønsker eller man ikke ønsker en demokratisering af beslutningerne i erhvervslivet.

At det forholder sig sådan, kan man se af, at de partier, som klart har givet udtryk for et ønske om en demokratisering i erhvervslivet, er socialdemokratiet, socialistisk folkeparti og det radikale venstre, og de, der klart har givet udtryk for, at de ikke ønsker en demokratisering, er regeringen og VS og fremskridtspartiet med kristeligt folkeparti og visse andre af regeringsordførerne vaktende lidt midt imellem. Jeg bebrejder ikke nogen, at de vakler, som hr. Poulsgaard gjorde det for et øjeblik siden. Jeg synes, det er glædeligt, at der også hos regeringspartierne er interesse for at diskutere mere seriøst om perspektiverne i en demokratisering af beslutningerne i erhvervslivet.

Nøgleordene i vores debat er ordene opsparing, lighed og demokrati.

Vi ved, at det er nødvendigt med øget opsparing herhjemme. Vi ved, at en af årsagerne til, at Danmark teknologisk halter bagefter, og at vores underskud i forhold til udlandet er så katastrofalt stort, som det er, og at virksomhederne mister markedsandele både på hjemmemarkedet og på eksportmarkerne, er, at der er for ringe opsparing i samfundet. En af metoderne til at opnå en for-

bedret opsparing herhjemme er naturligvis det forslag, vi har lagt frem. En overskudsdelingsordning, der fører til opsparing som baggrund for en demokratisering, betyder også en konsolidering, en fornyelse eller mulighed for fornyelse af virksomhederne herhjemme.

Når dernæst ordet lighed er et nøglebegreb i denne debat, så hænger det sammen med, at lønmodtagere og virksomhedsejere er fælles om den indsats, der har ført frem til en forbedret indtjening i virksomhederne, men de er ikke i en situation, hvor de får fælles resultat af anstrengelserne. Tværtimod må lønmodtagerne dag for dag opleve, at der sker en forskydning væk fra deres indtjening over til virksomhedernes indtjening.

I de sidste fem år er lønkvoten i det danske samfund faldet fra ca. $\frac{3}{5}$ til ca. $\frac{1}{2}$, altså fra ca. 66 pct. til ca. 50 pct. Det betyder en voldsom forskydning af ejendomsretten herhjemme. Det betyder også en voldsom forskydning af den økonomiske magt i samfundet. Denne situation, denne udvikling, er ikke acceptabel, hvis der ikke igennem en demokratiseringsreform skabes større lighed og større medbestemmelse. Først da er den øgede indtjening i erhvervslivet acceptabel.

»Demokrati« sagde jeg; vi ved, at de mange frivillige ordninger, der skyder op på virksomhederne i disse år, ikke sigter på en øget medbestemmelse for lønmodtagerne. Tværtimod er det angivne formål for både Arbejdsgiverforeningen og Industrirådet at komme en egentlig demokratisering i forkøbet ved at introducere forskellige frivillige ordninger. Det er som regel, som jeg også sagde til hr. Tørnæs tidligere i debatten, ordninger, der hviler på et ensidigt tilbud fra virksomhedens side, og som ikke indebærer nogen form for demokrati. I øvrigt dækker de frivillige ordninger kun ganske få procent af virksomhederne herhjemme.

Jeg er naturligvis ked af, selv om det ikke kommer helt overraskende, at regeringen så klart har sagt fra over for at gå ind i en konstruktiv drøftelse om at gennemføre en demokratisering. Regeringen har sagt ja til at undersøge de skattemæssige vilkår for frivillige overskudsdelingsordninger, ja vel. Jeg tror, det var hr. Steffensen – der jo har opøvet den evne at kunne glæde sig over meget lidt – der mente, at det var noget positivt. Det er der nu ikke noget overraskende i. Så-

[Svend Auken]

dan har det altid været. Folkeaktiearrangementer har altid skullet skattebegunstiges efter konservativ opfattelse. Deri er der ikke noget som helst nyt. Men regeringen har desværre sagt nej til at medvirke til en drøftelse af en egentlig demokratisering herhjemme. Jeg håber imidlertid, at den opfattelse, arbejdsministeren har givet udtryk for, ikke nødvendigvis dækker alle regeringsordførerne, og at vi kan få en bred debat i udvalget.

Dernæst vil jeg konstatere, at til trods for stor uenighed om en lang række også væsentlige punkter synes der i hvert fald mellem det radikale venstre, socialdemokratiet og socialistisk folkeparti at være enighed om nogle meget centrale og væsentlige principper for en OD-ordning.

For det første, at den ordning, vi skal have gennemført, skal indebære en demokratireform; der skal ske en afgørende ændring af bestemmelsesretten i virksomhederne. For det andet, at der skal tages sigte på øget opsparring i virksomhederne med henblik på en øget teknologisk fornyelse. For det tredje, at midlerne skal forvaltes i fællesskab blandt lønmodtagerne, og for det fjerde, at midlerne så vidt muligt skal forvaltes lokalt.

På disse fire helt fundamentale punkter er der enighed mellem de tre partier. Dertil kommer, at der, så vidt jeg kunne høre, er enighed om, at hvis der skal ske en demokratisering, så skal det ske gennem en lov, der påbyder en sådan demokratisering; det vil sige, at det skal være en obligatorisk ordning.

Derfor synes jeg, der er grund til, at vi i det fortsatte arbejde ud over at diskutere alle de eksisterende ordninger og perspektiver osv. prøver at samle interessen om i en beretning til folketinget at få præciseret de principper, som partierne – måske endda et flertal, hvis man medregner de røde realister i venstresocialisterne – her i folketinget ønsker, sådan at vi i hvert fald får fastslået nogle principper, som er forpligtende for folketingets flertal. Det mener jeg vil være frugtbart.

Fru Lone Dybkjær sagde, at vi jo ikke skulle overse forskellen. Det har jeg heller ikke forsøgt at gøre her. Men jeg mener ikke, vi kommer videre, før vi koncentrerer opmærksomheden om det, der er fælles. Disse principper er faktisk så fundamentale for udviklingen på dette område, at det er vigtigt at få dem fremhævet.

Ministeren sagde, at Danmark lever i den bedst tænkelige verden. Det går fremragende, forstod jeg på ministeren, virksomhederne tjener penge som aldrig før, og pengene bliver i virksomhederne, og de bliver investeret, og vi eksporterer, og det går strygende. Det eneste, der mangler, er resultaterne.

Som jeg sagde før, sækker Danmark stadig længere agterud. Vores produktivitetsudvikling er gået totalt i stå, vores konkurrenceevne er reduceret, vi mister markedsandele. Min konklusion af det er, at det ikke er klogt at fortsætte ad den slagne landevej med tvangsindkomstpoltik og udemokratiske bestemmelsesmetoder i erhvervslivet og utilstrækkelig opsparring i samfundet. Det er nødvendigt at tænke nyt og tænke forfra.

Jeg ser demokratiforslagene her, OD-forslagene, som et af instrumenterne til at fremkalde den nyorientering herhjemme, som hele samfundet og erhvervslivet har så hårdt brug for. Jeg tror, at de borgerlige ordførere undervurderer den holdning, der findes i erhvervslivet. Jeg har mødt masser af erhvervsledere, som er interesserede i, at der sker en effektiv demokratisering af de beslutninger, der træffes. Faktisk kan man sige, at det, der karakteriserer en moderne virksomhedsledelse, er, at den er positivt indstillet over for demokratiske afgørelsesmetoder i stedet for det modsatte. Den gammeldags ledelsesfacon, den autoritære ledelsesfacon, duer ikke.

Fru Elisabeth Bruun Olesen havde som et af sine mange angrebepunkter mod det socialdemokratiske forslag, at det knyttede lønmodtagerne til deres virksomhed. Hun citerede Thorkil Kristensen for at fremføre det som et argument for ordningerne, at man knyttede lønmodtagere og virksomheder sammen.

Jeg har svært ved at se, at det skulle være et argument imod. Der er i danske lønmodtagere i langt, langt de fleste tilfælde – uanset politisk overbevisning i øvrigt – en stolthed over deres egen virksomhed. Der er ingen så brændende ambassadører for deres virksomhed som tillidsmændene på en virksomhed.

Hvis fru Elisabeth Bruun Olesen engang får lejlighed til at komme på et af vore skibsværfter eller vore andre jernindustrielle virksomheder og møder socialdemokratiske tillidsfolk eller kommunistiske tillidsfolk – der er jo ikke ret mange – eller SF-tillidsfolk – der er jo ikke mange andre slags; jeg har i

[Svend Auken]

hvert fald ikke mødt nogen VSere, men det kan være, at de findes – så vil hun opdage, at disse folk har én brændende interesse, nemlig at deres virksomhed skal udvikle sig og klare sig. Det er en positiv interesse, som vi herinde fra folketinget bør støtte gennem at give dem en effektiv ejendomsret til virksomhederne og en effektiv andel i de beslutninger, der træffes derude.

I forvejen har vi gode erfaringer med virkningerne af den slags skridt. Må jeg minde om, at vi i sin tid på tværs af erhvervslivets organisationers protester og på tværs af det konservative folkeparti indførte tvungen lønmodtagerrepræsentation i bestyrelserne. Nævn mig én bestyrelse, nævn mig én udtalelse af ansvarlige inden for erhvervslivet, der ikke har anset det for at være en klar forbedring af beslutningsgrundlaget og beslutningerne i virksomhederne, at der skete denne demokratisering.

Nu er tiden kommet til at tage det næste skridt. Vi kan ikke i dette samfund overleve på konservatisme og reaktionær indstilling. For 100 år siden havde vi en lige så dybtgående samfundsøkonomisk krise som den, vi står i i øjeblikket. Dengang klarede man vanskelighederne gennem en enig demokratireform i det danske samfund og en uddannelsesreform, en holdningsrevolution, kan man næsten sige. Vi må kunne gøre det samme igen, og uanset alle indvendinger og betænkeligheder er det det, der er udfordringen for os.

Det kan være, at hr. Poulsgaard og fru Elisabeth Bruun Olesen og andre af forslagens modstandere har ret, når de siger, at det måske ikke er den store folkesag, at det ikke er trængt tilstrækkelig langt ud, men der er ingen tvivl om, at det er udfordringen for os at få gennemført en demokratisering, og det kan ske gennem en obligatorisk overskudsdelingsordning som foreslået fra vor side og som også foreslået fra det radikale venstres side.

Så uanset, at der er disse forskelle, går vi til udvalgsarbejdet med betydelig fortrosthed.

(Kort bemærkning).

Poulsgaard (FP):

Ja, vi fik jo en lille forsmag på 1. maj-talen.

Ind imellem kommer hr. Svend Auken til at sige noget fornuftigt, men ellers var han oppe i de helt store omdrejninger. Men det var nok en væsentlig indrømmelse, der kom her til sidst: det var ikke den helt store folkesag.

I den forbindelse har jeg egentlig fået lyst til at stille et spørgsmål til hr. Svend Auken. Jeg har siddet i folketinget i 12 år, og så vidt jeg erindrer, behandlede vi et tilsvarende forslag i 1973 eller deromkring; det har altså nu været en 10–12 år undervejs herinde i folketinget, ja, vi skulle jo nærmest have en holdningsrevolution, vi skulle i hvert fald have demokrati. Vil hr. Svend Auken arbejde for, at dette forslag bliver sendt ud til urafstemning blandt LO-medlemmer, og er hr. Svend Auken parat til at efterleve resultatet af den urafstemning?

(Kort bemærkning).

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

Hr. Svend Auken spurgte, om jeg ikke kendte til det interessefællesskab, der var f.eks. inden for skibsværftsbranchen, og det gør jeg. Jeg har faktisk været på besøg hos skibsværfterne. Jeg kender de tillidsfolk, som føler, de er knyttet så tæt sammen med deres virksomhed, at de går ind for lønnedgang, at de går ind for fyringer, at de går ind for aftaler, som VS de steder på værfterne, hvor vi har været, til enhver tid har talt imod.

Vi er ikke enige med de fagchauvinister, for at sige det på den måde, fra Metal, der mener, at det er vigtigst at bruge penge til skibsværfterne, til en produktion, som det stort set er muligt at komme af med, og som skibsværfternes tillidsfolk er de fremmeste fortalere for at få fat i. Så jeg er enig med hr. Svend Auken i, at sådan tænker man på skibsværfterne blandt tillidsfolkene, og jeg er 100 pct. uenig i det.

Fjerde næstformand (Ole Vig Jensen):

Ordføreren for forslagsstillerne til beslutningsforslag nr. B 110 angående obligatorisk overskudsdeling, medeje og medbestemmelse, hr. Estrup, har ordet.

Estrup (RV):

Jeg vil gerne starte med at takke for nogle, synes jeg, venlige bemærkninger fra mange sider til det radikale forslag. Det gælder selv-

[Estrup]

følgelig ikke mindst hr. Svend Auken og socialdemokratiet og også hr. Kaj Poulsen, men også i et vist omfang SF. Det gælder – og det synes jeg var glædeligt – også hr. Steffensen og hr. Bollmann, og jeg tør næsten også tage hr. Tørnæs med, og så begynder det jo at ligne noget.

Jeg synes, der var en anden tone i debatten, end jeg mindes fra tidligere behandlinger. Og det er jo, det må vi erkende, ikke nogen ny sag, desværre. At der så til gengæld bygges bro over kløfterne mellem VS og de konservative og altså regeringen, ja, det undrer jo ingen af os, det har vi set før i disse spørgsmål. Men det kan være lidt ærgerligt, når man egentlig synes, at der burde være ting, som vi kunne være et enigt folketing om. Jeg tror nok, man må sige, ligesom hr. Svend Auken sagde det til VS' ordfører, at vi ikke alle sammen føler os sikre på, hvordan udfaldet ville være, hvis man havde valgt en anden ordfører.

Til sidst vil jeg sige til hr. Poulsgaard, at jeg tror ikke, hr. Poulsgaard overhovedet har noget belæg for, at der ikke skulle være nogen folkelig opbakning bag dette forslag eller bag forslag om overskudsdeling. Vi har jo heldigvis på dette punkt nogle opinionsundersøgelser, og hvis vi kigger på den opinionsundersøgelse, der blev offentliggjort i Berlingske Tidende 30. september 1985, så viste den faktisk, at 63 pct. af de spurgte var for en overskudsdelingsordning, og kun 21 pct. var imod. Det resultat synes jeg er så klart, at vi ikke, når det drejer sig om politiske spørgsmål, plejer at være i tvivl om, hvordan stemningen er.

Lige så klart var der en modstand imod en central fond, og der var en vis overvægt for en frivillig løsning, og det vil jeg godt beskæftige mig med i det følgende, fordi det er klart et af de punkter, som har været væsentlige i den debat, vi har ført i dag: hvad ligger der i det frivillige, hvad ligger der i det obligatoriske?

Jeg tror, at meget af diskussionen bliver forplumret, ved at man bruger to ord, der i den grad er henholdsvis plus- og minusord. Det er selvfølgelig positivt, at noget er frivilligt, og det er da negativt, specielt hvis man kalder det tvang med det obligatoriske.

Men hvad er realiteten? Realiteten er spørgsmålet om, hvorvidt man i et vist omfang vil betjene sig af lovgivning eller man

ikke vil gøre det, og som andre ordførere har sagt, synes jeg ikke, regeringen hidtil har holdt sig tilbage med hensyn til at anvende lovgivning. Ikke mindst sidste forår har vi jo også på arbejdsmarkedsområdet lavet væsentlig lovgivning, vi har lavet det på en række andre arbejdsmarkedsområder, så hvorfor skulle det nu pludselig være så frygtelig forkert at lave det i forbindelse med overskudsdeling, specielt hvis man oven i købet laver en sådan overskudsdeling og en sådan overskudsdelingslovgivning så fleksibel, at en række forskellige virksomheder af forskellig størrelse og med forskellige problemer kan indpasses i ordningen?

Jeg vil i den forbindelse gerne citere noget meget rigtigt, synes jeg, som formanden for kristeligt folkeparti har skrevet i en kronik i Information den 9. maj 1985. Han skriver for det første: »Der er imidlertid en grænse for, hvor store indkomstforskydninger der kan gennemføres, uden at forståelsen for vigtigheden af en fortsat løntilbageholdenhed smuldrer. Dette taler for at følge indkomspolitikken op med en lovgivning til fremme af lønmodtagernes direkte medejerskab af erhvervslivet.«

Og lidt senere: »I de sidste dages debat er hovedsondringen gået mellem frivillige og obligatoriske ordninger. Grænsen mellem dem er imidlertid langt fra ganske skarp. Der findes forskellige former for tvang, og man kan tale om frivillige ordninger med en vis lovregulering.«

Jeg tror, at det er en meget fornuftig måde at opfatte spørgsmålet om det frivillige og det obligatoriske på. Vi er i et kompliceret samfund naturligvis nødt til at fastlægge nogle spilleregler, nogle rammer, og hvis man ikke vil være med til at fastlægge sådan nogle spilleregler og sådan nogle rammer, så markerer man også, at man har manglende vilje på området. Det vil jeg gerne rette til arbejdsministeren og sige, at når man på den måde tager afstand fra at være med til at lave lovgivning på dette område, så kan det kun opfattes som manglende vilje til overhovedet at foretage sig noget i dette spørgsmål, og det beklager jeg.

Jeg synes, regeringspartierne bør overveje, hvordan man vil løse de økonomiske problemer, som vi jo stadig væk har. Uanset at vi har gjort fremskridt, er der jo ingen, der kan bestride, at vi på en række punkter har øko-

[Estrup]

nomiske problemer. Arbejdsministeren var inde på, at nu havde vi jo fået øget investeringerne så meget, at vi stort set var tilbage til niveauet i 1960'erne og begyndelsen af 1970'erne, men dér må jeg korrigere arbejdsministeren. Det er ikke rigtigt. Vi er ikke nået tilbage til niveauet fra 1960'erne eller 1970'erne. Hvis man kigger på tallene fra 1974, så var bruttoinvesteringerne som andel af det, man kalder bruttofaktorindkomsten, på godt 25 pct. I 1984 var andelen 18½ pct. Der er sandelig et godt stykke vej endnu, og selv om det måtte være gået fremad, som vi alle kan se, i 1985, så er vi langtfra nået op på det niveau, som er nødvendigt for at skaffe den nødvendige kapital og de nødvendige arbejdspladser. Jeg synes, det er en væsentlig konstatering, at her har regeringen, her har vi alle sammen et problem, som skal løses.

En del af dette problem er samtidig at skabe den tilstrækkelige opsparing. Også på opsparingsområdet er vi væsentligt bagud i forhold til, hvad vi var, før den såkaldte krise satte ind. I 1974 var bruttoopsparingen som andel af bruttofaktorindkomsten næsten 29 pct. I 1984 er andelen godt 22 pct.

Det er forhold, som vi må finde løsninger på, og det er jo bl.a. også her, vi ser betalingsbalanceunderskuddet afspejlet, hvilket jeg heller ikke tror regeringen vil prøve at bortforklare. Men så længe regeringen kun foreslår frivillige ordninger, er vi i den situation, at vi ikke har nogen garanti for, at disse ordninger hjælper med til at øge opsparingen i samfundet.

Dette er en af de vigtige økonomiske ting, som vi må have løst i den kommende tid, og jeg tror ikke, regeringen står sig ved at følge den strategi, som tilsyneladende er lagt i Arbejdsgiverforeningen, om, at jo mere kontant udbetaling man kan få i ordningerne, desto bedre. Dette er hverken fornuftigt ud fra det overordnede ønske om at øge medbestemmelsen eller ud fra hensynet til at skabe en bedre samfundsøkonomi. Det synes jeg regeringen skal overveje. Jeg tror ikke, man kan klare sig blot med optimisme og en laden stå til, hvilket jeg synes var det, arbejdsministeren hovedsagelig sagde. Jeg synes, det er en defensiv holdning, og selv om arbejdsministeren sluttede af med at åbne for forhandlinger, når det omtalte udvalg var færdig med sine overvejelser, synes jeg ikke, at dette er tilstrækkeligt. Vi må vide, hvad det er, vi

skal forhandle om. Vi kan ikke blot forhandle om frivillighed. Det kan jo lade sig gøre uden videre, og hvis det er nogle skatteregler, er det jo i hvert fald ikke med arbejdsministeriet, vi skal diskutere dem. Hvad er det, vi skal diskutere med arbejdsministeren? Det synes jeg vi skal have noget at vide om.

Dernæst vil jeg gerne sige nogle ord om det socialdemokratiske forslag. Jeg synes, vi har fået konstateret i dag, at der på en række punkter er meget store ligheder. Jeg synes, hr. Svend Auken meget udmærket ridsede de punkter op, hvor vi kan være enige. Der er væsentlige punkter, som vil kunne danne basis for et fælles oplæg. Jeg synes på den anden side heller ikke, vi skal lægge skjul på, at der også er forskelle. Der er ting, som vil være vanskelige at få løst, og det er klart, at spørgsmålet om fondsdannelser ikke er løst endnu.

Jeg tror, vi i det radikale venstre har det sådan, at når vi læser, hvad socialdemokratiet skriver i forslaget, så er vi overordentlig enige, men når vi ser, hvordan de konstruerer modellen, så bliver vi meget betænkelige. Ligesom hr. Ole Henriksen har jeg nemlig følelsen af, at meget af det, som ligger i overskudsdelingen, faktisk kunne ende i de amtslige fonde og dermed ikke indgå i en medbestemmelse og en demokratisering af beslutningerne på de enkelte virksomheder.

Jeg tror, det er afgørende i forhold til fondsspørgsmålet, at vi kan skabe en garanti for den demokratisering og den medbestemmelse, som jeg mener er visionen og den nødvendige vision i de forslag, som vi har til behandling.

Der er også et andet punkt, hvor vi nok må sige, at vi ser lidt forskelligt på verden, nemlig spørgsmålet om, hvor meget økonomisk incitament der skal være. Fra radikal side føler vi nok – og det gjorde fru Lone Dybkjær jo meget klart opmærksom på – at en ordning, der bygger på overskudsdeling, men ikke rummer nogen form for incitamenter for de ansatte, kan have det lidt svært. Hvordan skal man kunne få interesseret de ansatte i sammenhængen mellem deres egen indsats og overskudsdelingen på den måde?

Men på det punkt åbner socialdemokratiet jo netop for en diskussion og siger, at det har de ikke lagt sig fast på, så jeg tror, at vi også her har mulighed for at snakke os til rette.

[Estrup]

Derfor vil jeg om det socialdemokratiske forslag kun sige, at jeg er enig med hr. Svend Auken i, at det må være rigtigt at prøve på nu hurtigt at lægge nogle rammer fast, og gerne i form af en beretning fra det udvalg – jeg går ud fra, at det bliver politisk-økonomisk udvalg – som forslagene bliver henvist til. Det må være den rigtige strategi. Dermed vil vi også have en mulighed for på fornuftig måde at påvirke det, der sker omkring overenskomstforhandlingerne i foråret, uden at genere forhandlingerne – og det tror jeg er nok så væsentligt.

Fra radikal side lægger vi overordentlig megen vægt på den demokratiske side af det, der foreslås omkring overskudsdeling. For os er det afgørende, at man kan skabe nye samarbejdsformer i erhvervslivet, at man kan skabe en forståelse for det, der sker på den enkelte virksomhed, sådan at man ikke længere har de kunstige skel mellem ledelse, ejere og ansatte, som gør, at man får det, som fru Elisabeth Bruun Olesen jo understregede som et gode i sig selv – nemlig klassekampen.

Vi ser ikke nogen som helst fordel ved at intensivere klassekampen; tværtimod føler vi det som en ros, når fru Elisabeth Bruun Olesen siger, at vi går ind for classesamarbejde. Ja, vi går ind for classesamarbejde. Vi går ind for, at dette samfund fungerer fornuftigt og godt, sådan at folk har interesse i det arbejde, de laver, og får markeret deres indsats på en rimelig måde. Vi tror derimod ikke på konfliktmodellen og på, at den skulle tjene noget formål i sig selv.

Det er altså i høj grad spørgsmålet om selvforvaltning på de enkelte virksomheder, om at få medarbejderne til at deltage i beslutningsprocesserne, og herunder ikke mindst at få dem interesseret i den rivende teknologiske udvikling, som er i gang, og som vil blive yderligere forstærket i de kommende år.

Vi tror, det er helt afgørende for ikke at skabe en fremmedgørelse og en frygt for det, der kommer til at ske, at medarbejderne bliver involveret meget direkte i processen omkring den teknologiske udvikling, og vi opfatter forslag som det, vi har fremsat her, som en god vej til at sikre, at vi på den måde får demokratiseret beslutningsprocessen.

Dernæst vil jeg gerne nævne som vigtigt for os, at man kombinerer et ønske om at

forbedre såvel somfundsøkonomien som den enkelte virksomheds økonomi med en realistisk kollektivism. Det vil altså sige en situation, hvor medarbejderne går ind i et fællesskab. Jeg tror, vi i meget høj grad er inspireret af den tankegang, som også andelsbevægelsen affødte i sidste århundrede, hvor man netop forsøgte at samarbejde om økonomiske foranstaltninger til fælles bedste, men på et demokratisk beslutningsgrundlag.

Og så lægger vi vægt på, at medarbejderne naturligvis skal have en fælles forpligtelse til på tværs af virksomhederne at lægge et loft over den risiko, som de kan løbe som kommende medejere i virksomhederne.

Den anden og store del af de fordele, som vi ser fra radikal side, vedrører de samfundsøkonomiske gevinster. Dem har jeg allerede delvis været inde på, og det er altså dels et spørgsmål om øget opsparring og investering, dels et spørgsmål om at få en langsigtet indkomstpolitik til at fungere. Det er afgørende for dansk økonomi, at vi løser de problemer. Det kan gøres gennem en fornuftig overskudsdeling.

I den forbindelse synes jeg man skal gøre sig klart, at et system, hvor de offentligt ansatte ikke er med, ikke vil kunne komme til at fungere. Vi kan ikke få indkomstpolitikken til at fungere, vi kan ikke få skaffet den nødvendige opsparring, og de offentligt ansatte har nøjagtig den samme interesse i deres arbejdspladser som privatansatte. Derfor er det rimeligt og fornuftigt, at de offentligt ansatte er med i ordningen. Spørgsmålet er naturligvis, hvordan vi gør det på den bedste måde, og jeg er enig i det, som socialdemokraterne skriver: dette er kontroversielt, men noget, vi må diskutere.

Jeg skal slutte med at sige, at for os er tidsforløbet vigtigt. Vi synes ikke, denne sag kan vente. Vi synes ikke, at det er fornuftigt, at vi nu én gang til skal lade forslagene oversomre, og derfor hilser jeg hr. Svend Aukens forslag om, at vi prøver at lave en beretning inden sommerferien, meget velkommen.

Arbejdsministeren (Henning Dyremose):

Hr. Kaj Poulsen var skuffet, da han havde hørt min tale. Se, det var jeg ikke overrasket over, det var jeg nærmest glad for. Jeg ville have været skuffet, hvis hr. Kaj Poulsen hav-

[Arbejdsministeren]

de været glad for min tale, så det virkede da efter hensigten i forhold til hr. Kaj Poulsen.

Hr. Kaj Poulsen sagde i øvrigt en række smukke ting om de offentligt ansatte. Det var faktisk ting, som jeg også kunne have sagt; det har bare ikke så meget med de foreliggende forslag at gøre.

Så var hr. Kaj Poulsen vældig glad for, at der var nogle få virksomheder, hvor man havde sagt nej tak til tilbuddet om frivillig overskudsdeling. Jeg synes da også, at hr. Kaj Poulsen skulle glæde sig over, at der er endnu flere virksomheder, hvor man har sagt ja tak. Hvis man laver statistik på, hvor mange der har fået tilbud, og hvor mange der har accepteret tilbuddene, så vil man se, at den meget, meget store procentdel af de lønmodtagere, der har fået et tilbud, har sagt ja tak, mange af dem oven i købet med glæde, til de ordninger, de har fået tilbudt. Den del af det synes jeg man skal have med, hvis man skal vurdere de frivillige ordninger.

Det har været interessant at se hr. Svend Aukens rolle i dag. Hr. Svend Auken har jo oprådt, som om han sad som advokat på et advokatkontor, der havde specialiseret sig i ægteskabsformidling og skilsmisserådgivning. Hr. Svend Auken ville gerne have skilt hr. Tørnæs og undertegnede, selv om vi i sagen frivillig overskudsdeling har sunget duet igennem flere år, og hr. Svend Auken ville have forenet fru Elisabeth Bruun Olesen og mig. Det vil jeg sige er en opgave, der er så stor og så uoverstigelig, at uanset hvor meget hr. Svend Auken forsøger, så vil det være uladssiggørligt.

Men det viste sig jo også, at alle disse indledende manøvrer havde ét klart formål, nemlig at hr. Svend Auken ikke skulle være den uvildige rådgiver, nej, han skulle i slutfasen tilbyde sit advokatkontor som det, der skulle formidle det store bunkebryllup, som skulle gå helt fra de røde realister i VS til og med det radikale venstre, måske oven i købet til og med hr. Tørnæs. Også den opgave må nok siges at være for stor, uanset hvor udmærker det pågældende advokatkontor ellers måtte være.

Jeg synes også, hr. Svend Auken i sit resumé af, hvad der egentlig skilte og ikke skilte, drog nogle forkerte slutninger. Hr. Svend Auken sagde, at en af skillelinjerne lå mellem dem, der ville demokratisering, og dem, der ikke ville demokratisering. Det er forkert

lytning og forkert læsning af, hvad der er blevet sagt og skrevet. Der er ingen tvivl om, at det meget store flertal af folketingets partier ønsker en demokratisering på arbejdspladserne. Det, der skiller, er ikke målet, en demokratisering. Det, der skiller, er spørgsmålet om, hvilken metode vi skal anvende, når vi skal gennemføre denne demokratisering.

Så synes hr. Svend Auken – og det er jo ikke noget nyt – at der mangler resultater. Hr. Svend Auken synes ikke, at det er et resultat, at der er kommet mere end 150.000 i beskæftigelse. Hr. Svend Auken synes ikke, at det er et resultat, at de danske lønmodtagere i 1986 for første gang har fået en real-lønsfremgang siden 1976. Hr. Svend Auken synes ikke, at det er et resultat, at vi har bevæget os fra udviklingen henimod afgrunden ind i en genopretning, der nu danner grundlag for, at vi kan komme ind i en fornyet vækstfase, en genopretning, der i høj grad er baseret på den indsats, som regeringen og det radikale venstre har lagt stemmer og ryg til. Og jeg må sige til hr. Estrup, at han har glædelige resultater i vente, når vi får oplysningerne om investeringsomfanget i 1985 og forventet investeringsomfang i 1986.

Når jeg sagde, som jeg sagde hvad angår investeringsudviklingen, er det selvfølgelig baseret på de økonomiske kendsgerninger. Desværre har jeg ikke tallene med, men jeg skal love hr. Estrup, at jeg ved først givne lejlighed skal gøre, hvad jeg kan for at overbevise hr. Estrup om, at kendsgerningerne er, at den politik, som det radikale venstre og regeringen i fællesskab har lagt ryg til for så vidt angår investeringerne i erhvervslivet, har båret meget stor frugt, så stor frugt, at jeg har ret i mit udsagn.

Og så vil jeg i øvrigt gerne beskæftige mig lidt med det tema, som hr. Estrup anslag med hensyn til spørgsmålet om frivillig og obligatorisk, for det er klart, hvis man lytter til debatten i dag og ser på de principielle markeringer, der er kommet, at det uanset hr. Svend Aukens forsøg på at etablere et bunkebryllup vil være umuligt at etablere et flertal i folketinget for nogen af de modeller, der er lagt frem. Det vil altså sige, at det, der er brug for i udvalgsarbejdet, ikke blot nu i folketingsudvalget, men også senere, når den betænkning, der kommer fra embedsmands-udvalget, foreligger, er at finde frem til metoder, finde frem til løsninger, som udmærker

[Arbejdsministeren]

sig i forhold til alle hidtidige modeller ved, at der kan skaffes et flertal i folketinget for disse løsninger.

Jeg kan ikke i dag sige, hvilken model det er, men det, jeg prøvede at sige i mine slutbemærkninger, var for det første, at vi havde en vilje til at vurdere og undersøge behovet for, om folketinget, når vi kender resultatet af udvalgsbetænkningen, ved hjælp af lovændringer kan fremme en overskudsdeling. Jeg anvender selvfølgelig ordet »frivillig overskudsdeling,« og jeg ved, at det volder nogle psykologiske problemer, men vi har altså en vilje til at diskutere løsningsmodeller, som kan skaffe flertal i folketinget.

Jeg sagde også, at det gerne skulle være i former – og det synes jeg er vigtigt at få understreget – der stimulerer den private opsparring, altså i modsætning til den kontante udbetaling, som hr. Estrup også vendte sig imod.

Derfor skal min afsluttende bemærkning være for det første at sige til hr. Steffensen, at jeg forventer, at udvalgsbetænkningen foreligger i juni måned, og for det andet sige til hr. Estrup, at det, vi så, efter at denne betænkning foreligger, skal forhandle om, er modeller, der kan skabes flertal for her i folketinget. Derfor håber jeg ikke, at hr. Estrup og det radikale venstre, inden vi får lejlighed til at gennemføre de forhandlinger, binder sig i bunkebryllup i en beretning i det politisk-økonomiske udvalg.

Ole Henriksen (SF):

Det drejer sig netop om spørgsmålet, som har været rejst både af hr. Svend Auken og af hr. Estrup, om en beretning fra PØ-udvalget. Jeg kan ikke her give endeligt tilsagn om, at vi vil deltage i en beretning, men personlig synes jeg, at det lyder ret interessant, men jeg skal nok lige tænke lidt over det under udvalgsarbejdet og se, hvad der egentlig kan komme ud af det.

Nu er en beretning jo ikke så forpligtende, og hvis det er sådan, som begge ordførerne har sagt det heroppefra, at der gælder disse principper, som man er enige om, og som jeg godt kan se er fælles i forslagene, princippet om, at vi skal have medbestemmelsesret og selvforvaltning, og at vi skal have obligatoriske løsninger, og at det også har et sigte hvad angår opsparring osv., så er det klart, at

med sådanne formuleringer kan SF ikke undslå sig. Det mener vi og har altid ment skal være med i den ordning, som vi tænker os, så en beretning, der har disse hovedelementer i sig, vil vi selvfølgelig være positive over for.

Men hr. Estrup skal f.eks. ikke tro, at der i en sådan beretning kommer til at stå noget om, at vi skal have sådanne ordninger eller principper ført igennem, fordi vi skal føre en stram indkomspolitik. Hvis det er det, hr. Estrup tænker på, tror jeg, at han ikke skal regne med, at SF er med, men man kan godt sige noget præcist om ejendomsret og den manglende ledelsesret for lønmodtagerne. Det er et sigte for de tre partier, at man specielt inden for den offentlige sektor laver en konstruktion, som intet har med ejendomsretten at gøre, men kun med ledelsesdemokratiet, som sikrer, at de offentligt ansatte får en reel medbestemmelsesret. Der er næsten ingen grænser for, hvor langt man kan gå, fordi vi ikke skal have noget med ejendomsretsbegrebet at gøre, som vi skal i den private sektor.

Dermed har jeg også sagt, at SF ikke kan tilslutte sig nogen af de to forslag, der er til behandling i dag, sådan som de ser ud nu. Vi har mest sympati for det socialdemokratiske forslag, men vi synes, at konstruktionen også her er for indviklet, og at sigtet ikke er det rigtige på de områder, som jeg nævnte i mit første indlæg. Det er også blevet demonstreret i dag, at der er sådanne knaster i de to forslag, at man må konstatere, at de er uforenelige, som de forligger. Derfor må SF i en eventuel beretning selvfølgelig koncentrere sig om principper.

Vi vil i SF ikke for al evighed udelukke, at man kommer frem til en OD-ordning, men vi vil gerne se en OD-ordning som et supplement til en langt videregående lovgivning. Vi har såmænd ikke noget principielt imod, at de ansatte får andel i virksomhedernes overskud, men der skal andre stærke tiltag til. Det er f.eks. SFs forslag, som vi har liggende om, at det er væsentligt, at virksomhedsdemokratiet bliver udbygget ved siden af. Vi går ikke ind på nogle ideer om, at ledelsesdemokratiet, fordi man langsomt begynder at æde sig ind på ejendomsretten, vokser langsomt op i den anden ende. Det tror vi ikke på. Der skal en noget mere kraftfuld lovgivning til, og det har jeg ikke tiltro til kommer

[Ole Henriksen]

igennem i dette folketing, som det ser ud for nærværende. Derfor sætter vi også vores lid til et kommende arbejderflertal.

(Kort bemærkning).

Estrup (RV):

Det var arbejdsministerens bemærkninger om bunkebryllup, som jeg følte måske skulle have en kommentar med på vejen. Jeg kan sige til arbejdsministeren, at vi altid opfører os sømmeligt, men vi er også frisindede. Derfor må arbejdsministeren være forberedt på, at vi faktisk har i sinde at arbejde for de ideer, vi synes er rigtige. Vi har lagt dem frem i vores forslag, men det betyder naturligvis ikke, at vi afviser at forhandle med dem, der er seriøst indstillet på at få ordninger om overskudsdeling og medeje til at fungere og blive en del af vores hverdag.

Derfor kan jeg også sige til arbejdsministeren, at vi vil selvfølgelig tage del i drøftelser, som arbejdsministeren indbyder til, men jeg synes nok, at det haster. Hvis der skal være rimelighed i det, er det ikke noget, man skal snakke om langt hen på sommeren og efteråret. Derfor synes jeg egentlig, at det ville være væsentlig bedre, hvis man kunne tage sådanne drøftelser relativt hurtigt.

Men jeg må nok fastholde, selv om jeg synes, arbejdsministerens tone var mere fordragelig her i anden omgang, at det væsentlige er, hvad det er, vi skal snakke om. Det må vi nok have lidt mere hold på, hvis der skal komme noget ud af snakken.

Til hr. Ole Henriksen vil jeg blot sige, at jeg synes, SF har en tendens til måske at blive lidt frygtsomt, så snart der kommer til at stå konkrete overskrifter om overskudsdeling og medejendomsret. Det bliver meget nemt til, at det må vi vist hellere udsætte, til vi får et arbejderflertal. Er det ikke lidt for nemt, hr. Ole Henriksen? Var det ikke på tide, at SF markerede lidt, hvad man vil på dette område i stedet for blot at udskyde tingene og sige: det er ikke lige nu?

(Kort bemærkning).

Ole Henriksen (SF):

Hvis det er beretningen, hr. Estrup har i tankerne, så gik de svarindlæg, som kom fra de to ordførere, i retning af, at en del af principperne kunne vi blive enige om. Det

opfattede man også at SF formentlig kunne, og det præciserede jeg at der nok ikke er nogen problemer i, men jeg sagde også, at hvor der står »obligatorisk«, synes jeg det er udmærket. De ordninger, vi har, er garanteret obligatoriske, så dem kan vi godt gå med til. Men jeg præciserede også, at der ikke kommer til at stå, at vi skal have obligatorisk overskudsdeling, fordi vi skal føre en stram indkomstpolitik. Det er ikke, fordi vi er bange, men det er for at skære det ud i pap, at sådan kan en beretning med SFs underskrift i hvert fald ikke komme til at se ud.

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

Hr. Svend Auken sagde, at skillelinjen i denne debat går mellem dem, der ønsker en demokratisering i erhvervslivet, og dem, der ikke gør det. Hr. Svend Auken fik så anbragt VS på den udemokratiske side af den skillelinje, fordi VS ikke går ind på de præmisser, som socialdemokratiet og også de radikale har opstillet. Hvis vi tager demokrati i den offentlige sektor, så står det hen i det uvisse – og der er heller ingen, der har svaret på det – hvorfor en demokratisering skal hænge sammen med overskudsdeling. Der står i bemærkningerne, at regelsættene skal gøres mere forpligtende, og at bestemmelserne skal føres ud i praksis. Hvorfor skal de ikke det i dag? Hvorfor skal man have overskudsdeling for at føre tingene ud i praksis? Det har vi ikke fået svar på. Vi mener, at der skal demokratiseres i den offentlige sektor – det er der ingen der skal være i tvivl om – men vi mener ikke, at det hænger sammen med overskudsdeling.

Hvis vi så tager demokratiet i den private sektor, kan vi ikke forstå, hvordan socialdemokratiet kan nære nogen illusioner om, at man får reel indflydelse ved at blive småaktionær i sin virksomhed, og vi kan heller ikke forstå, hvordan dette meget begrænsede OD-forslag skulle føre frem til et effektivt demokrati.

Så er der spørgsmålet om at knytte virksomheden og den enkelte sammen. Jeg vil godt citere Thorkil Kristensen, fordi jeg synes, han faktisk er den, der har sagt det bedst, og han er vel egentlig også den, der i sin tankegang ligger de radikale nærmest.

For det første går han ind for en obligatorisk ordning. Han siger: »Uden tvangen« –

[Elisabeth Bruun Olesen]

det er altså det obligatoriske – »nytter det hele ikke noget. Det får ingen effekt på lønudviklingen generelt, hvis 30–50 virksomheder indfører frivillig overskudsdeling. Det er ganske afgørende, at der bliver tale om en generel ordning for alle virksomheder, en ordning, der fører til egentligt medejerskab for de ansatte. De skal være medejere af kapitalen, så de i fremtiden bliver afhængige af den. Det vil føre til, at det modsætningsforhold« – og det er altså klasse modsætningsforholdet – »bliver mere og mere meningsløst og føles mere og mere meningsløst«. Hr. Thorkil Kristensen konkluderer, og det har han gjort i mange artikler, at det er prisen, det er det, der skal betales, for at den fortsatte indkomstpølitik kan være en realitet.

Så vil jeg godt spørge socialdemokraterne: vil socialdemokraterne skrive i en beretning, at indkomstpølitikken og overskudsdelingen hænger sammen, sådan som det gentages igen og igen og igen i de radikales bemærkninger? Det står præciseret meget, meget tydeligt i de radikales bemærkninger, men ikke så tydeligt i socialdemokratiets. Hvordan skal man få de to forskellige sider til at hænge sammen? Den ene vil udelukkende have overskudsdeling, o.k. ikke udelukkende, for demokratiet er med, men fordi indkomstpølitikken skal med, og fordi det skal være retfærdigt, medens socialdemokratiets perspektiv er, at man også vil have en form for indflydelse på investeringerne. De to ting kan efter min mening aldrig komme til at hænge sammen.

VS mener, at der skal demokratiseres overalt og selvfølgelig også i den offentlige sektor og andre steder. Det vil jeg ikke komme mere ind på nu, fordi tiden ikke tillader det. Jeg vil sige til hr. Estrup, at grunden til, at jeg er ordfører, skyldes, at det er mig, der repræsenterer den politik, som partiet har på dette område, og at det er på den måde, VS vil stille sig i folkettinget.

Dernæst vil jeg sige til arbejdsministeren, at jeg er 100 pct. enig med ham i, at der nok ikke bliver nogen forening mellem os. Jeg føler nu egentlig heller ikke, at formålet fra socialdemokratiets side var at jage VS i favnen på de konservative, men snarere et håb om at få VS væk fra VS' hidtidige politik over i socialdemokratiets favn, så det nærmere, kan jeg sige, var en form for et lidt brutalt frieri måske ud fra den tankegang, at de

bløde mænd siges at være en uddøende race, måske specielt i socialdemokratiet.

(Kort bemærkning).

Kaj Poulsen (S):

Til gengæld kan vi jo så håbe på, at vi får nogle kvinder med hår på brystet.

Når fru Elisabeth Bruun Olesen spørger, om der i en beretning skal stå, hvorfor man gennemfører overskudsdeling, så mener vi, at det skal der naturligvis. Det er imidlertid ikke socialdemokratiets opfattelse, at begrundelsen for at gennemføre en demokratisk udvikling på dette område er, at der har været ført og føres indkomstpølitik. Derfor kan jeg ikke se, at det skulle kunne vrjde os væk fra vores opfattelse på det demokratiske område, at socialdemokratiet, SF og de radikale i deres programmer snakker om indkomstpølitik. Det har ikke noget med denne sag at gøre, og derfor behøver fru Elisabeth Bruun Olesen ikke at være bange.

Jeg er enig med fru Elisabeth Bruun Olesen i, at vi ikke behøver at vente på overskudsdeling for at udvikle indflydelsen for de ansatte i den offentlige sektor på deres egen arbejdsituation. Det var et arbejde, man gik i gang med for 3–4 år siden. Det er et arbejde, der ikke er gået stærkt nok, men det er et arbejde, der skal videreudvikles, således at de offentligt ansatte får en bedre indflydelse på deres situation i deres dagligdag, således at lysten på det område kan komme til at drive værket bedre, end det gør i dag.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagenes overgang til anden (sidste) behandling
vedtoges uden afstemning.

Fjerde næstformand (Ole Vig Jensen):

Jeg foreslår, at forslagene til folketingsbeslutning henvises til det politisk-økonomiske udvalg. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Op- hold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

5) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 133:

Forslag til folketingsbeslutning om tilbage-trækning af dispensationer vedrørende brug af asbest og forbud mod import af asbestholdige produkter.

Af Elisabeth Bruun Olesen (VS) m.fl.
(Fremsat 4/4 86).

Sammen med denne sag foretoges den følgende på dagsordenen opførte sag, nemlig:

6) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 136:

Forslag til folketingsbeslutning om en handlingsplan for et asbestfrit Danmark.

Af Kaj Poulsen (S) m.fl.
(Fremsat 16/4 86).

Forslagene sattes til forhandling.

Forhandling

Arbejdsministeren (Henning Dyremose):

Regeringen har gentagne gange understreget, at afhjælpningen af alvorlige og veldokumenterede sikkerheds- og sundhedsproblemer trods stramme økonomiske vilkår vil få den nødvendige prioritet.

I en forespørgselsdebat i maj 1983 udtalte min forgænger, at regeringen ønsker en konsekvent indsats over for sådanne veldokumenterede livs- og helbredstruende arbejdsmiljøproblemer. På den baggrund er det indlysende, at netop asbestanvendelsen er et af de problemer i arbejdsmiljøet, som kræver en konsekvent indsats fra regeringens side, så jeg håber, at jeg fra starten af debatten kan slå fast, at der er ingen uenighed om, at problemet er alvorligt, og at der skal gøres noget ved det, sådan at vi slipper for den helt unødvendige diskussion.

I erkendelse af alvoren i denne sag bad min forgænger da også i foråret 1985 arbejdstilsynet om at overveje en stramning af de gældende tilladelser til anvendelse af asbest i produktionen. På denne baggrund har arbejdstilsynet undersøgt mulighederne for en hurtigere afskaffelse af asbestanvendelsen i bl.a. asbestcementprodukter, bremsebelægninger og pakninger.

Resultatet af disse overvejelser blev, at arbejdstilsynet i november 1985 anbefalede indførelse af en tidsfrist for anvendelse af

asbest i bremsebelægninger. Fristen skulle være 1988 for nye personbiler og motorcykler og 1991 for personbiler og motorcykler typegodkendt før 1. januar 1988.

Arbejdsministeren sendte arbejdstilsynets redegørelse til folketingets arbejdsmarkedsudvalg til orientering og meddelte samtidig, at arbejdstilsynets forslag skulle forelægges arbejdsmarkedets parter i arbejdsmiljørådet og drøftes med de berørte ministerier, først og fremmest justitsministeriet, som har ansvaret for motorkøretøjers trafikikkerhed og dermed stor interesse i udformningen af og fristen for et eventuelt forbud mod asbestholdige bremsebelægninger.

Regeringen er således allerede i færd med at overveje, hvorledes en afskaffelse af asbesten kan fremmes. Vi er grundlæggende positive over for de motiver, som fremgår af de foreliggende beslutningsforslag. Det er måske nok tvivlsomt, om det er teknisk muligt at gå frem så hurtigt, som vi nok har et fælles politisk ønske om at gå, men jeg tror, vi må og skal forcere det tempo for afvikling af asbestanvendelsen, som der tidligere har været enighed om mellem de involverede parter. Det indebærer, at det også vil være nødvendigt at genvurdere muligheden for at afkorte fristen for afviklingen af asbestanvendelsen i cementprodukter, pakninger m.v.

Arbejdstilsynet har oplyst mig om, at der i løbet af et par måneder kan foreligge et udkast til en bekendtgørelse. Regeringen finder det meget afgørende, at en skærpelse af asbestforbuddet sker på et teknisk gennemarbejdet grundlag. Vi må have en afbalanceret vurdering af hele sagen, således at vi ikke fastsætter nogle urealistiske tidsfrister, som viser sig ikke at kunne holde i praksis. Hvis vi gør det, altså noget urealistisk, vil det kun give anledning til klager, dispensationsansøgninger og overtrædelser af reglerne, som vil medføre et helt unyttigt ressourceforbrug både på virksomhederne og i arbejdstilsynet.

Regeringen lægger også stor vægt på, at ændringen af de gældende asbestregler foregår efter arbejdsmiljølovens normale fremgangsmåde, hvorefter arbejdsmarkedets parter inddrages via behandling af sagen i arbejdsmiljørådet. Arbejdsmarkedets parter er helt nødvendige samarbejdspartnere, såfremt der skal gennemføres og håndhæves nye regler på arbejdsmiljøområdet.